

บทความวิจัย

การเมืองของขบวนการนักศึกษาเวียดนามใต้: ชาตินิยมอันหลากหลาย ในยุคสงครามเย็น

มรกตวงศ์ ภูมิพลับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ศูนย์รังสิต)

อีเมล morragot@tu.ac.th

วันที่รับ: 28 กรกฎาคม 2567
วันที่แก้ไข: 15 ตุลาคม 2567
วันที่ตอบรับ: 23 ธันวาคม 2567

บรรณาธิการ: ธนพันธ์ โล่ประกอบ
ทรัพย์สิน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

สิทธิ์: สัญญาอนุญาตแบบครีเอทีฟ
คอมมอนส์ - แจกจ่ายได้ ต้อง
อ้างอิง ไม่แก้ไขตัดแปลง ไม่ใช่เพื่อ
การค้า

ลิขสิทธิ์: บทความนี้เป็นลิขสิทธิ์ของ
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

การอ้างอิง: มรกตวงศ์ ภูมิพลับ.
2567. “การเมืองของขบวนการ
นักศึกษาเวียดนามใต้: ชาตินิยมอัน
หลากหลายในยุคสงครามเย็น”.
วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 54 (2): 339-68.
[https://doi.org/10.61462/cujss.
v54i2.3832](https://doi.org/10.61462/cujss.v54i2.3832)

ข้อความที่ปรากฏทั้งหมดใน
บทความนี้เป็นความคิดเห็นของ
ผู้เขียน ไม่ใช่ความเห็นของหน่วยงาน
วารสารผู้จัดพิมพ์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการเมืองของขบวนการนักศึกษาในเวียดนามใต้ในยุคสงครามเย็น และชาตินิยมที่ซับซ้อนและสลับไหลจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองและสังคมของนักศึกษา งานวิจัยนี้ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นหลักคือ พัฒนาการขบวนการนักศึกษาในเวียดนามใต้ การปลุกฝังและการจัดการศึกษาของรัฐบาลเวียดนามใต้กับความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา ตลอดจนความหลากหลายของกลุ่มขบวนการนักศึกษาที่มีผูกโยงกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมนับตั้งแต่สาธารณรัฐเวียดนามถือกำเนิดขึ้น งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิทยาทางประวัติศาสตร์โดยใช้หลักฐานชั้นต้นและชั้นรองจากฝั่งเวียดนามและอเมริกาใต้แก่หนังสือพิมพ์ วารสาร บทกวี บทเพลงและข้อเขียนของนักศึกษาเวียดนามใต้ ในส่วนที่เป็นหลักฐานฝั่งอเมริกา ได้แก่ หนังสือพิมพ์และจดหมายที่บันทึกการตอบโต้ระหว่างนักศึกษาเวียดนามใต้และกลุ่มนักศึกษาในสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่าการเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ยุคสาธารณรัฐที่ 1 ภายใต้รัฐบาลโงดิ่งห์เสียมและสาธารณรัฐที่ 2 ภายใต้เหงวียนวันเถียว การเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษามีความหลากหลายและซับซ้อนซึ่งไม่ได้เป็นไปเพื่อการต่อสู้เพื่ออุดมการณ์ทางการเมืองเป็นหลักขึ้นอยู่กับบริบทของระดับปัญหาทางการเมืองภายในที่เวียดนามใต้อยู่ในสภาวะความโกลาหลทางการเมืองรวมทั้งสภาวะสงครามที่เพิ่มความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อรูปแบบการเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาและการออกมาตรการในการตอบโต้โดยรัฐ ขบวนการนักศึกษามีอยู่หลากหลายกลุ่มทั้งที่ทำงานร่วมกับรัฐและต่อต้านรัฐ การเติบโตของขบวนการนักศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมากภายใต้การเปิดเสรีเรื่องการศึกษาซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ชาตินิยมในหมู่นักศึกษาเวียดนามใต้มิใช่การจำกัดกรอบเพียงแค่การต่อต้านรัฐบาลและอเมริกา ทว่ายังหมายรวมถึงการพยายามสร้างชาติภายใต้สภาวะสงครามและต่อต้านรัฐบาลอำนาจนิยมด้วยการถกเถียงเรื่องการสร้างชาติ ความรักชาติ วัฒนธรรมแห่งชาติและต่างชาติ อย่างไรก็ตามหลังปี 1975 ขบวนการนักศึกษาเวียดนามใต้ไม่มีบทบาททางการเมืองเช่นในยุคสงครามเย็น

คำสำคัญ: สงครามเย็น, สงครามอินโดจีนครั้งที่ 2, ขบวนการนักศึกษา, ชาตินิยม, เวียดนามใต้

RESEARCH ARTICLE

The Politics of the South Vietnamese Student Movement: Competing Nationalisms and Cold War Influences

Morragotwong Phumplab

Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Liberal Arts, Thammasat University (Rangsit Campus)

Author email: morragot@tu.ac.th

Received: July 28, 2024
Revised: October 15, 2024
Accepted: December 23, 2024

Editor: Thanapan
Laiprakobsup,
Faculty of Political Science,
Chulalongkorn University

License: [Creative Commons](#)
[License: Attribution–](#)
[NonCommercial-NoDerivatives;](#)
[\(CC-BY-NC-ND 4.0\)](#)

Copyright: ©2024 Faculty of
Political Science,
Chulalongkorn University

Citation: Phumplab,
Morragotwong. 2024. "The
Politics of the South
Vietnamese Student
Movement: Competing
Nationalisms and Cold War
Influences". *Chulalongkorn
University Journal of Social
Sciences* 54 (2): 339-68.
<https://doi.org/10.61462/cujss.v54i2.3832>

*All statements in this article
are the opinions of the
authors. It is not the opinion
of the publisher of the journal.*

Abstract

The purpose of this research is to examine the politics of the student movement in South Vietnam during the Cold War, as well as the intricate and dynamic nationalism that emerged from the students' social and political activities. This research encompasses three primary topics: the evolution of the student movement in South Vietnam, the cultivation and management of education by the Saigon government with support from the United States, and the various student movement factions associated with political and social transformations since the establishment of the Republic of Vietnam. This research employs historical approaches by examining primary and secondary sources from both Vietnam and America including newspapers, journals, poems, songs of the South Vietnamese students. The study's findings revealed that there were two distinct eras of the student movement: the First Republic, led by Ngo Dinh Diem, and the Second Republic, headed by Nguyen Van Thieu. The student movement was multifaceted and intricate, not solely focused on advocating for political philosophy, but rather influenced by the prevailing domestic political issues, as South Vietnam experienced significant political turmoil amid escalating violence and warfare. These elements influenced both the state's retaliatory actions and the mode of student activity. The student movement comprised several factions, some collaborating with the state while others opposed it. With the help of the United States, education was liberalized, which greatly accelerated the expansion of the student movement. South Vietnamese students exhibited nationalism not just by opposing the government and America, but also by striving to construct a

nation amidst the backdrop of war and challenging the authoritarian regime through discussions on nation-building, patriotism, and the influence of native and foreign cultures. Nevertheless, following 1975, the Vietnamese student movement ceased to have a political impact comparable to its position during the Cold War.

Keywords: *Cold War, Second Indochina War, Student Movements, Nationalism, South Vietnam*

บทนำ

บริบททางการเมืองและสังคมที่เกิดขึ้นทั่วโลกในยุคสงครามเย็น (Cold War) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลุกฮือขึ้นต่อต้านสงครามในอินโดจีนที่เริ่มจากโลกฝั่งตะวันตกมาอย่างฝั่งตะวันออก นับตั้งแต่ทศวรรษ 1960 ได้ส่งผลกระทบต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนคนรุ่นใหม่ในอุษาคเนย์ ปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นสำคัญทั้งการเติบโตของเทคโนโลยีที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารที่เข้าถึงผู้คนได้มากขึ้น การขยายตัวของระบบการศึกษาสู่มวลชนที่เอื้อให้คนธรรมดาเข้าถึงได้มากขึ้น ตลอดจนการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เปิดโอกาสให้ผู้คนเข้าถึงการเดินทางซึ่งก่อให้เกิดกิจกรรมข้ามพรมแดนมากขึ้น มีส่วนสำคัญในการบ่มเพาะให้เกิดปรากฏการณ์ที่เครือข่ายนักเรียนนักศึกษาลุกฮือขึ้นต่อต้านสงครามจนลามไปทั่วโลกจากซีกโลกเหนือมายังซีกโลกใต้

สำหรับประเทศซีกโลกใต้การเข้าไปมีบทบาทของอเมริกาส่งผลกระทบต่ออย่างมากระดับของสังคม ท่ามกลางความแตกแยกทางอุดมการณ์ระหว่างชนชั้นนำไปสู่การแย่งชิงอำนาจและเกิดความรุนแรงในประเทศโลกที่สามโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดสงครามกลางเมืองขึ้นทั่วโลก การเคลื่อนไหวของประชาชนในแต่ละประเทศได้กระตุ้นการสถาปนาผู้นำการปฏิวัติในฐานะนักต่อสู้เพื่ออิสรภาพและวีรบุรุษของชาติ เช่น เชกัวรา โฮจิมินห์และแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติเวียดนามใต้ (Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam)¹ (Samantha and Scarlett 2013, 1-2) นอกจากนี้สงครามเย็นไม่ใช่แค่การต่อสู้ของ 2 อุดมการณ์หรือเป็นสงครามตัวแทน (proxy war) เท่านั้นแต่ยังส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้คนโดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ซึ่งได้เผชิญกับความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่การคุกคามการจ้องจําไปจนถึงการสังหารหมู่อันโหดร้ายในยุคสงครามเย็น (Zewde 2014, 13-26)

ความตื่นตัวเรื่องสิทธิมนุษยชนและประเด็นทางสังคมและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ทำให้รัฐบาลถูกท้าทายโดยประชาชนซึ่งมีหัวอกเป็นนักเรียนนักศึกษา (Klimke 2010, 2-5) เมื่อกระแสการต่อต้านสงครามเวียดนามเกิดขึ้นทั่วโลก ภาพของสงครามเวียดนามถูกฉายไปด้วยความโหดร้ายจากประชาชนจำนวนมากที่ต้องสังเวทชีวิตไม่ว่าจะมีหรือไม่มีฝักฝ่ายจากการที่

¹ แนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติเวียดนามใต้ (Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam) รู้จักกันในนามของเวียดกง หรือ เหเวียดกง (Việt Cộng) ก่อตั้งขึ้นเมื่อ 26 ธันวาคม 1960 ในฐานะที่เป็นตัวแทนของพรรคคอมมิวนิสต์ในเวียดนามใต้เพื่อปลุกกระดมให้ประชาชนต่อต้านรัฐบาลของโงดิ่งห์เสียม

สื่อมวลชนของสหรัฐฯ เผยแพร่สถานการณ์จริงในเวียดนาม ภาพความรุนแรงเหล่านี้กระตุ้นความรู้สึกต่อต้านสงคราม เริ่มตั้งแต่การประท้วงของชาวพุทธในเวียดนามใต้เพื่อต่อต้านการปกครองของ งง ดิ่งห์ เสียม (Ngô Đình Diệm) ใน ค.ศ. 1963 จนนำไปสู่การอสังหาริมทรัพย์ของภิกษุทิก กว่าง ตี้ก (Thích Quảng Đức) จวบจนประธานาธิบดี ลินดอน จอห์นสัน (Lyndon B. Johnson) ได้เพิ่มกำลังทหารอเมริกันมากขึ้นในเวียดนามในอีก 2 ปีต่อมา สถานการณ์ย่ำแย่ลงจนนำไปสู่การทิ้งระเบิดในอินโดจีนและการสังหารหมู่อีกหลายแห่ง สงครามที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นเป็นปัจจัยผลักดันสำหรับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษา (Harrison 2008, 101-104)

บทความวิจัยนี้ต้องการแสดงให้เห็นถึงข้อเสนอบ่งชี้ว่าขบวนการนักศึกษาในเวียดนามใต้ ยุคสงครามเย็นนั้นซึ่งมีหลายกลุ่ม รวมทั้งยังต้องการอธิบายว่าการเคลื่อนไหวของขบวนการศึกษานั้นไม่สามารถมองโดยสรุปอย่างง่ายว่านักศึกษาเป็นเพียงแค่เครื่องมือของการเคลื่อนไหวโดยมีกลุ่มการเมืองใดการเมืองหนึ่งอยู่เบื้องหลังไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐบาลเวียดนามใต้ และสหรัฐอเมริกา หรือฝ่ายเวียดนามเหนือและแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติเวียดนามใต้ หากแต่ยังเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์เรื่องอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างชาติและการพัฒนาของเวียดนามใต้ ความเป็นชาตินิยมที่เป็นไปอย่างหลากหลาย รวมทั้งบริบททางการเมืองและสังคมที่แตกต่างกันในตลอดสองทศวรรษของสาธารณรัฐเวียดนาม (เวียดนามใต้) ขบวนการนักศึกษาของเวียดนามใต้มีหลายกลุ่มและแต่ละกลุ่มต่างก็มีแนวทางในการเคลื่อนไหวที่หลากหลาย ภายใต้จุดหมายร่วมคือการเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างชาติเวียดนามใต้ ซึ่งอุดมคติของนักศึกษาแต่ละกลุ่มนั้นมีทั้งจุดร่วมและที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ขบวนการนักศึกษายังพยายามเป็นกระบอกเสียงแทนประชาชนคนสามัญและเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชาติในช่วงที่เวียดนามต้องเผชิญกับความท้าทายมากมายทั้งภาวะสงครามและความไม่มั่นคงและไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล

ในประวัติศาสตร์นิพนธ์ว่าด้วยสงครามอินโดจีนครั้งที่ 2 นั้นมีอยู่ 2 มุมมองหลักกล่าวคือ ในประวัติศาสตร์แห่งชาติ (national history) ขบวนการชาตินิยมเวียดนามมักนำเสนอจาก 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ การกล่าวถึงความไม่ชอบธรรมและความโหดร้ายของมหาอำนาจผู้รุกรานต่างชาติ ทั้งจีน ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา จนเป็นเหตุนำไปสู่การลุกฮือของชาวเวียดนามเพื่อต่อต้านผู้รุกรานจากต่างชาติ อีกประเด็นเป็นนักชาตินิยมที่ต่อต้านต่างชาติเหล่านั้น ได้แก่ กลุ่มนักชาตินิยมรุ่นแรกทั้งฟาน โบย เจิว (Phan Bội Châu) ฟาน จู จิงห์ (Phan Chu Trinh) ขบวนการเกิ่นเวือง (Cần Vương) โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวหอกของขบวนการชาตินิยมให้น้ำหนักไปที่ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม นำโดยประธานโฮจิมินห์ อันนำไปสู่ชัยชนะที่เดียนเบียนฟูและการต่อสู้กับอเมริกาในยุคสงครามเย็นจนนำไปสู่การรวมสองเวียดนามเข้าด้วยกันใน ค.ศ. 1975² ในขณะที่รัฐบาลสาธารณรัฐเวียดนาม (เวียดนามใต้) ซึ่งถูกมองว่าเป็นหุ่นเชิด ทว่าเมื่อ

² งานรุ่นบุกเบิกของนักประวัติศาสตร์ที่ศึกษาประวัติศาสตร์เวียดนามทั้งไทยและต่างประเทศนับตั้งแต่ยุคหลังอาณานิคม เป็นต้นมา มักมุ่งให้ความสำคัญไปที่เวียดนามเหนือ อาจเป็นเพราะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับเวียดนามเหนือเป็นประเด็นใหม่ยากที่จะเข้าถึง และต้องการทำความเข้าใจเพื่อให้ตอบโจทย์เกี่ยวกับเวียดนามศึกษาหลังสงครามสิ้นสุดลงใน ค.ศ. 1975

พิจารณาจากอีกมุมหนึ่งสถานการณ์ทางการเมืองและสงครามในเวียดนามใต้นั้นมีความซับซ้อน จากอุดมการณ์ทางความคิดอันหลากหลายซึ่งขบวนการนักศึกษาก็เป็นอีกกลุ่มที่บ่งชี้ถึงความหลากหลายและความซับซ้อนในการเคลื่อนไหวทางการเมืองรวมทั้งการแสดงความเป็นชาตินิยมด้วย

สำหรับงานศึกษากลุ่มที่สองเป็นมุมมองจากนักวิชาการตะวันตกเป็นสำคัญ งานเกี่ยวกับสงครามในเวียดนามรุ่นแรกเขียนขึ้นโดยนักวิชาการซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นเจ้าหน้าที่ทางการของอเมริกาโดยอาศัยหลักฐานจากอเมริกาเป็นหลัก เช่น งานของ Stanley Karnow (1997) เรื่อง Vietnam: A History หรืองานของ David Halberstam (2008) เรื่อง The Making of a Quagmire: America and Vietnam During the Kennedy Era อย่างไรก็ตาม แม้ว่าข้อมูลเกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์จะเคยเป็นแดนสนธยามาก่อนแต่หลังจากสงครามสิ้นสุดลงการเข้าถึงหลักฐานของเวียดนามเหนือโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับพรรคคอมมิวนิสต์เปิดกว้างมากขึ้น ทำให้นักวิชาการสายอเมริกันนำเสนอสงครามอินโดจีนจากมุมมองเวียดนามเหนือเป็นหลัก งานกลุ่มนี้ได้แก่ งานหลายเล่มของ David G. Marr เช่น Vietnam Anticolonialism, Vietnamese Tradition of Trail (1984) และ Vietnam 1945: The Quest for Power (Marr 1995) ส่วนงานรุ่นหลัง ๆ ก็ได้นำเสนอมุมมองจากเวียดนามที่รอบด้านมากขึ้น เช่น Christopher E. Goscha เรื่อง Going Indochinese: Contesting Concepts of Space and Place in French Indochina, 1885-1945 (2013) และ The Road to Dien Bien Phu: A History of the First War of Vietnam (2022) และงานของ David Biggs เรื่อง Quagmire: Nation Building and Nature in Mekong Delta (2012)

ว่าการศึกษาเกี่ยวกับขบวนการชาตินิยมบริเวณภาคใต้ของเวียดนามยังถือว่ามียุ่่น้อย โดยเฉพาะในยุคสงครามเย็น แม้ว่างานศึกษาส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์ในภาคใต้ที่เกี่ยวข้องกับพรรคคอมมิวนิสต์และสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม (เวียดนามเหนือ) แต่งานศึกษาที่นำเสนอความหลากหลายของแนวคิดชาตินิยมและการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาตินิยมอื่น ๆ หาได้ยากในวงวิชาการไทย แม้แต่แวดวงผู้ศึกษาประวัติศาสตร์เวียดนามในอเมริกาและยุโรปก็ได้ให้ความสนใจศึกษาประวัติศาสตร์สาธารณรัฐเวียดนามอย่างจริงจังในรอบทศวรรษที่ผ่านมาทั้งประวัติศาสตร์การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของเวียดนามใต้โดยใช้หลักฐานการศึกษาจากมุมมองที่หลากหลายขึ้น เช่น งานรวมบทความจากมุมมองของเวียดนามใต้ เรื่อง Voices from the Second Republic of South Vietnam (1967-1975) ซึ่งมี Keith Taylor (2015) เป็นบรรณาธิการ หรือ เรื่อง The Republic of Vietnam, 1955-1975: Vietnamese Perspectives on Nation Building มี Tuong Vu และ Sean Fear (2019) เป็นบรรณาธิการ งานเหล่านี้ตีความหลายประเด็นประวัติศาสตร์การเมืองและสังคมใหม่ ทั้งประเด็นที่รัฐบาลเวียดนามใต้ถูกมองว่าเป็นหุ่นเชิดของอเมริการวมไปถึงความสัมพันธ์ของสังคมเวียดนามใต้

สำหรับงานศึกษาเกี่ยวกับขบวนการนักศึกษาในภาษาเวียดนามนั้นมียุ่่นจำนวนหนึ่งซึ่งมีเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของการเคลื่อนไหวที่นำเสนอเชิงพรรณนาเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองและกิจกรรมของขบวนการนักศึกษา ตลอดจนบันทึกประสบการณ์ตรงของอดีต

ขบวนการนักศึกษา โดยคณะผู้เขียนในนครโฮจิมินห์ซึ่งรวมตัวกันรวบรวมเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในช่วงนั้นขึ้นเรื่อง พวกเรายินยัดต่อสู้อันขบวนการนักศึกษาในไซ่ง่อน-ซาติงห์ (Chúng ta đã đứng dậy: Truyền thống Phong trào Sinh viên Sài Gòn-Gia Định, 1954-1975 และหนังสือเขียนโดยเลวันนวย (Lê Văn Nuôi) (2012) เรื่อง ไซ่ง่อนลุกขึ้นแล้วก้าวเดิน: ขบวนการต่อสู้เพื่อเสรีภาพ ประชาธิปไตย และเอกราชประชาชนของเยาวชน นักศึกษา นักเรียนไซ่ง่อนช่วง ค.ศ. 1965-1975 (Sài Gòn dậy mà đi: Phong trào đấu tranh giành tự do, dân chủ và độc lập dân tộc của thanh niên - sinh viên - học viên Sài Gòn thời kỳ 1965-1975) ซึ่งงานเขียนเหล่านี้ไม่ได้นำเสนอวิเคราะห์ที่ชี้ให้เห็นถึงพื้นฐานทางความคิดที่นักศึกษาถูกปลูกฝังโดยรัฐและนำมาสู่การเคลื่อนไหวทางการเมืองและสังคมตลอดจนการกล่าวถึงความหลากหลายและความซับซ้อนทางความคิดของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ของเวียดนามใต้ในขณะนั้น

อย่างไรก็ตาม ในประวัติศาสตร์การเมืองเวียดนามนั้น เรื่องราวของขบวนการนักศึกษาไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในอุษาคเนย์อย่างขบวนการนักศึกษาในไทย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย อาจเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนคนรุ่นใหม่ของเวียดนามมักมีภาพจำที่ผูกโยงกับความสำเร็จภายใต้การนำของขบวนการชาตินิยมซึ่งนำโดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม แม้ว่ามันนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมา ภาคประชาชนในเวียดนามใต้ได้เริ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างจริงจังโดยเฉพาะอย่างยิ่งขบวนการนักเรียนนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มสำคัญในการเรียกร้องทางการเมืองและสังคม ขบวนการนักศึกษาในเวียดนามใต้ยังชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างความเคลื่อนไหวภายในเวียดนามกับสงครามเย็นระดับโลก (Global Cold War) ความซับซ้อนของสังคมเวียดนามใต้ในภาวะสงคราม ความหลากหลายและคลุมเครือของความเป็นชาตินิยม ซึ่งไปไกลกว่าการอธิบายว่าชาตินิยมเวียดนามคือการที่ประชาชนชาวเวียดนามสามัคคีร่วมใจกันต่อสู้กับผู้รุกรานต่างชาติ การเคลื่อนไหวของคณรุ่นใหม่ในเวียดนามใต้ไม่ได้จำกัดเพียงเฉพาะกลุ่มนักศึกษาเท่านั้น แต่ยังเข้าร่วมกับกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองอื่น ๆ เช่น กลุ่มศาสนาและแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติเวียดนามใต้ (Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam หรือ the National Liberation Front of South Vietnam - NLF) ที่รู้จักในนามเวียดกง (Việt Cộng)³ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักศึกษาที่รับเงินทุนสนับสนุนจากอเมริกาอีกด้วย ความแตกต่างของการหล่อหลอมความคิดของคณรุ่นใหม่ในเวียดนามใต้จึงซับซ้อนกว่ากรณีของเวียดนามเหนือ ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับขบวนการนักศึกษาในเวียดนามใต้จึงต้องพิจารณาบริบทและตัวขับเคลื่อนไม่เพียงแต่ภายในแต่ยังรวมไปถึงปัจจัยภายนอกเวียดนามอีกด้วย

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนเวียดนามใต้ที่มีอยู่อย่างจำกัด ทั้ง ๆ ที่เคยมีขบวนการนักศึกษาที่เข้มแข็งและตื่นตัวอย่างมากจึงนำไปสู่เป้าหมายของงานวิจัยนี้ที่มุ่งศึกษา

³ บทความนี้พยายามหลีกเลี่ยงการใช้คำว่า “เวียดกง” เพื่อหลีกเลี่ยงการผลิตซ้ำอคติในการใช้ความหมายเชิงลบ แต่จะเรียกว่า แนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติเวียดนามใต้ (Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam หรือ the National Liberation Front of South Vietnam - NLF) โดยใช้ NLF เป็นชื่อเรียกโดยย่อ

การเมืองของขบวนการนักศึกษาในเวียดนามใต้และความเป็นชาตินิยมที่ซับซ้อนและสับสนในขบวนการเคลื่อนไหวของนักศึกษาในยุคสงครามเย็นจนถึง ค.ศ. 1975 ซึ่งเป็นปีที่สงครามอินโดจีนครั้งที่ 2 ยุติลง งานวิจัยนี้ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นหลักคือ พัฒนาการขบวนการนักศึกษาในเวียดนามใต้ การปลุกฝังและการจัดการศึกษาของรัฐบาลเวียดนามใต้กับความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา ตลอดจนความหลากหลายของกลุ่มขบวนการนักศึกษาที่มีบริบทผูกโยงกับการเคลื่อนไหวทางสังคมและความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองนับตั้งแต่ประเทศสาธารณรัฐเวียดนามใต้ถือกำเนิดขึ้น

คำถามการวิจัย

1. พัฒนาการขบวนการนักศึกษาในเวียดนามใต้ตั้งแต่ก่อตั้งประเทศเป็นสาธารณรัฐเวียดนาม (เวียดนามใต้) เป็นอย่างไร
2. รัฐบาลเวียดนามใต้ดำเนินการการปลุกฝังและจัดการศึกษาให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ของรัฐบาลเวียดนามใต้ภายใต้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาอย่างไร
3. การเคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการนักศึกษาที่มีอยู่อย่างหลากหลายผูกโยงกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมนับตั้งแต่สาธารณรัฐเวียดนามถือกำเนิดขึ้นจนถึงวาระสุดท้ายของประเทศอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาและพัฒนาการของขบวนการนักศึกษาในเวียดนามใต้นับตั้งแต่การก่อตั้งประเทศเป็นสาธารณรัฐเวียดนามจนกระทั่งวาระสุดท้ายของสาธารณรัฐเวียดนามใน ค.ศ. 1975
2. เพื่อวิเคราะห์ถึงนโยบายของรัฐบาลเวียดนามใต้ในการสร้างและปลุกฝังเยาวชนคนรุ่นใหม่ภายใต้ความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาวางรากฐานให้ในบริบทของการสร้างชาติเวียดนามใต้และสงครามอินโดจีนครั้งที่ 2
3. เพื่ออภิปรายถึงความหลากหลายและความซับซ้อนในการเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาที่มีบริบทแปรเปลี่ยนไปตามบริบททางการเมืองและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดระยะเวลา 2 ทศวรรษของสาธารณรัฐเวียดนาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยอาศัยวิธีวิทยาทางประวัติศาสตร์และเน้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (documentary research) ทั้งที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งที่เป็นข้อมูลเอกสารชั้นต้น (primary sources) และชั้นรอง (secondary sources) ทั้งในภาษาเวียดนามและภาษาอังกฤษ เอกสารจากหลากหลายมุมมองนี้จะสะท้อนสะท้อนให้เห็นหลากหลายมุมมองจากรัฐบาลเวียดนามทั้งเหนือและใต้ในยุคสงครามเย็น รวมทั้งมุมมองอันหลากหลายที่มาจากกลุ่มขบวนการนักศึกษาในเวียดนามใต้ รวมทั้งมุมมองของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและกลุ่มนักศึกษาในสหรัฐอเมริกาที่เป็นพันธมิตรในการเคลื่อนไหวกับขบวนการนักศึกษาในเวียดนามใต้ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มาจากหลายฝ่าย

นี้จะช่วยให้การศึกษานี้มองอย่างรอบด้านมากขึ้น หลักฐานใช้ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ และวารสารของสื่อมวลชนในเวียดนามใต้ เช่น Tin sáng, Thời cuộc, Thế giới tự do รวมทั้งหนังสือพิมพ์ บทกวี บทเพลงและข้อเขียนของนักศึกษาเวียดนามใต้ ในส่วนที่เป็นหลักฐานฝั่งอเมริกา ได้แก่ หนังสือพิมพ์เก่า บันทึกเหตุการณ์ จดหมายที่บันทึกการตอบโต้ระหว่างนักศึกษาเวียดนามใต้และกลุ่มนักศึกษาในสหรัฐอเมริกา รวมทั้งข้อมูลที่เป็นเนื้อหาที่ใช้ในวิทยุกระจายเสียงของกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติเวียดนามใต้ซึ่งปรากฏตั้งแต่ ค.ศ. 1955 ถึง 1975 ทั้งจากหอสมุดมหาวิทยาลัยคอร์แนลและ Vietnam Center and Sam Johnson Archive ณ มหาวิทยาลัยเท็กซัสเทค (Texas Tech University) สำหรับข้อมูลที่ได้มานั้นมีการจัดประเภทของข้อมูล (categories) เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลและอธิบายประเด็นต่าง ๆ อันนำไปสู่ความเข้าใจต่อประเด็นต่าง ๆ ที่ศึกษา

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล (data analysis) นั้นเป็นการนำเอาเอกสารที่ได้มาเพื่อนำมาวิเคราะห์และอภิปรายผลถึงพัฒนาการการเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาในเวียดนามใต้ การปลูกฝังการศึกษาให้กับเยาวชนของเวียดนามใต้ภายใต้การให้ความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา และความหลากหลายและซับซ้อนของขบวนการเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาในเวียดนามใต้ สำหรับการนำเสนอเป็นการอธิบายเชิงพรรณนา (descriptive method)

สงครามเย็นและการต่อต้านสงครามเวียดนามของขบวนการนักศึกษาทั่วโลก

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการนักศึกษาเวียดนามส่วนหนึ่งมาจากบริบททางการเมืองและสังคมที่เกิดขึ้นทั่วโลก นับตั้งแต่วาทะทรูแมน (Truman Doctrine) ที่ประกาศเพื่อยับยั้งอิทธิพลของสหภาพโซเวียต การแข่งขันของสองมหาอำนาจไม่ได้เกิดขึ้นเพียงแค่การแข่งขันทางการเมืองและอุดมการณ์ทางความคิด แต่ยังรวมถึงความรู้ทางเทคโนโลยีและการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งนักประวัติศาสตร์สงครามเย็นอย่าง Westad (2007) มองว่าสงครามเย็นเป็นความต่อเนื่องของสงครามโลกครั้งที่ 2 และการปลดปล่อยจากอาณานิคม (decolonization) นอกจากนี้ยังเป็นสงครามเย็นที่ลุกลามไปทั่วโลก (Global Cold War) เพราะทั้งสัมพันธ์และเชื่อมโยงระหว่างกันทั่วโลก (worldwide interconnection and interrelation) การแข่งขันของศรัทธาอุดมการณ์ที่แตกต่างกันของสองแนวคิดคือ “อาณาจักรแห่งความอิสรภาพ (the empire of liberty)” เป็นตัวแทนของอุดมการณ์อเมริกันและ “อาณาจักรแห่งความยุติธรรม (the empire of justice)” เป็นตัวแทนของสหภาพโซเวียตซึ่งใช้อธิบายปรากฏการณ์ทั่วโลกของขบวนการนักศึกษาในทศวรรษที่ 1960 (Westad 2007, 5-21)

นอกจากนี้ในบริบทของการสร้างชาติ (nation-building) อเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินและเทคโนโลยีกับประเทศในซีกโลกใต้โดยเชื่อว่ารัฐเกิดใหม่คือพลังของอิสรภาพและเสรีภาพในนามของการศึกษา ความเป็นสมัยใหม่ วิทยาศาสตร์ และการพัฒนา (Westad 2007, 12) อย่างไรก็ตามอเมริกาก็ได้เข้าไปมีส่วนกับการเมืองภายในประเทศเหล่านี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนผู้นำที่มีลักษณะเผด็จการอำนาจนิยมขึ้นมา การเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาในหลายประเทศในเวลาต่อมาจึงถูกมองว่าอยู่เคียงข้างจักรวรรดิแห่งความเป็นธรรม แนวคิดของ

กลุ่มใหม่ๆ เช่น ซ้ายใหม่ (the new left) ก็เป็นภาพตัวแทนของการเคลื่อนไหวทางการเมืองและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่งในทศวรรษที่ 1960 (Barker 2008, 48-60) ความสนใจเรื่องสิทธิพลเมือง สิทธิสตรี สิทธิทางเพศ การศึกษาที่เข้าถึงมวลชน การต่อต้านวัฒนธรรม การต่อต้านการใช้อาวุธนิวเคลียร์และปัญหาสิ่งแวดล้อม รัฐบาลถูกท้าทายโดยพลเมืองท้องถิ่นโดยมีหัวหอกเป็นนักศึกษา (Klimke 2010, 2-5 ; Lucks 2014, 1-40) แนวคิดเหล่านี้ได้ส่งผ่านมายังสังคมของนักเรียนนักศึกษาและปัญญาชนทั่วโลก ในกรณีของอเมริกามาร์ติน ลูเธอร์ คิง จูเนียร์ (Martin Luther King Jr.) กลายเป็นสัญลักษณ์ของการเคลื่อนไหวต่อสู้เรื่องสิทธิพลเมืองและความเท่าเทียมในสังคม ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในช่วงเวลานี้ทำให้ชนชั้นกลางเพิ่มขึ้นอย่างมาก (DeGroot 1998, 3-12)

กระแสการต่อต้านสงครามเวียดนามที่เกิดขึ้นในอเมริกาในปี 1967 นับว่ามีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวของนักศึกษาในเวียดนามใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่กี่สัปดาห์หลังจากที่มาร์ติน ลูเธอร์ คิง จูเนียร์ ได้นำเสนอเรื่อง “Beyond Vietnam” ซึ่งประณามสงครามที่เกิดขึ้นในเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเงินหลายล้านดอลลาร์ให้ทหารอเมริกันรบในเวียดนาม จากนั้นสหภาพนักศึกษาไซ่ง่อน (Saigon Student Union) ก็ได้เริ่มต้นเป็นแกนนำในการต่อต้านสงคราม องค์การนี้ถูกรัฐบาลเวียดนามใต้มองว่าเป็นกลุ่มสุดขั้วได้รวมเคลื่อนไหวกับมหาวิทยาลัยและโรงเรียนมัธยมปลายอีกหลายแห่งทั่วเวียดนามใต้ (Van Nguyen Marshall 2017) นิยามสงครามในเวียดนามจึงไม่ใช่เป็นแค่สงครามเย็นที่ต่อสู้กันทางความคิดหรือเป็นสงครามตัวแทน หากแต่เป็น “สงครามร้อน (hot war)” ที่กระทบต่อชีวิตจริงของผู้คนในซีกโลกใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนคนหนุ่มสาวซึ่งต้องเผชิญกับความรุนแรงหลายรูปแบบ (Zewde 2014, 13-26 ; Christiansen and Scarlett 2013, 1-2) กล่าวได้ว่าการตื่นตัวและเคลื่อนไหวของนักศึกษาได้กลายมาเป็นจุดร่วมของประเทศซีกโลกเหนือมายังและประเทศซีกโลกใต้

ในเวียดนามใต้นั้นมีการตื่นตัวของขบวนการนักศึกษาที่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวโดยเริ่มมาจากเมืองใหญ่ ๆ ทั้งที่ไซ่ง่อนและเฮฮัว กลุ่มนักศึกษาที่เป็นแกนนำหลักจากมหาวิทยาลัยมีชื่อหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยไซ่ง่อน (Saigon University) มหาวิทยาลัยเวินแห่งท์ (Vũ Hân University) และยังมีกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนสำคัญ ๆ ในเมืองใหญ่เข้าร่วมด้วย เช่น เปตรุส ก็ (Pétrus Ký) ซาลอง (Gia Long) กาวถั่ง (Cao Thằng) มารี กูรี (Marie Curie) ชาส์ลู โลบาต์ (Chasseloup-Laubat) หวีญ เคื่อง นิงห์ (Huỳnh Khuông Ninh) เลบ่ากาง (Lê Bá Cang) และวันลาง (Văn Lang) นอกจากนี้นักศึกษาในเวียดนามใต้ติดต่อกับเครือข่ายของนักศึกษาต่างชาติเพื่อหาแนวร่วมการเคลื่อนไหว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสมาคมนักศึกษาแห่งชาติอเมริกา (the United States National Student Association - NSA) โดยเหงเวียนวันกวี (Nguyễn Văn Quý) ประธานสหภาพนักศึกษาของมหาวิทยาลัยไซ่ง่อนได้เขียนจดหมายไปยัง NSA เพื่อแสดงเจตจำนงว่านักศึกษาเวียดนามใต้ต้องการเรียกร้องสันติภาพ ร่วมกับ NSA ในการเรียกร้องให้ถอนทหารอเมริกาและประเทศพันธมิตรออกจากเวียดนามใต้ ให้เวียดนามเหนือปล่อยตัวนักโทษสงครามที่ถูกจับ ให้ชาวเวียดนามจัดรัฐบาลร่วมกันและจัดการเลือกตั้ง อีกทั้งยังเรียกร้องให้คุ้มครองเสรีภาพทางการเมืองและความปลอดภัยของชาวเวียดนามใต้ที่เคยทำงานร่วมหรือสนับสนุนอเมริกามาก่อน (Kalb 1970 ; Tin Sàng 1969) แกนนำนักศึกษามองว่าสิ่งที่เกิดขึ้น

ในอเมริกาจะเป็นพลังที่แท้จริงในการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของวอชิงตันเกี่ยวกับนโยบายต่อเวียดนาม (Southerland 1970) เห็นได้ว่าขบวนการนักศึกษาที่เกิดขึ้นในเวียดนามได้มีความพยายามสร้างเจตจำนงร่วมกับนักศึกษาในประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกด้วย

ขบวนการศึกษากับการต่อต้านอาณานิคมในเวียดนาม

ภูมิหลังของขบวนการนักศึกษาในเวียดนามเริ่มขยายตัวตั้งแต่การเข้ามาของฝรั่งเศสเมื่อมีการตั้งโรงเรียนรวมทั้งพัฒนาระบบการศึกษาในอินโดจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเริ่มต้นในช่วงแรก ๆ แถบโคชินจีน (Cochin China - ภาคใต้) ก่อนที่จะขยายไปทั้งอันนัม (Annam - ภาคกลาง) และตังเกี๋ย (Tonkin - ภาคเหนือ) ระบบการศึกษาตามแบบฝรั่งเศสเป็นก้าวสำคัญซึ่งไม่เพียงแต่เปิดพื้นที่ให้บรรดาบุตรหลานของครอบครัวของชนชั้นปกครอง ขุนนางในราชสำนัก และข้าราชการอาณานิคม แต่ยังเปิดพื้นที่การศึกษาไปให้แก่ชนชั้นกลางของเวียดนามที่ต่อมากลายเป็นกลุ่มปัญญาชนที่เคลื่อนไหวในนามของกลุ่มชาตินิยมที่มีแนวทางแตกต่างกันในการเรียกร้องเอกราชจากฝรั่งเศส (London 2011, 8-13) แม้นักชาตินิยมกลุ่มแรก ๆ จะไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ แต่ก็ได้เพาะเมล็ดพันธุ์การเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง

ขบวนการนักศึกษาในเวียดนามกระจายตัวเคลื่อนไหวอยู่ทั่วทุกภาค ทว่าบริเวณภาคใต้ของเวียดนามหรือนามกี (Nam Ky) โดยเฉพาะไซ่ง่อนซึ่งเป็นอดีตศูนย์กลางทั้งทางการค้าและการเมืองของอาณานิคมฝรั่งเศสกลายเป็นศูนย์กลางการเคลื่อนไหวของขบวนการศึกษากลุ่มแรก ๆ ปัจจัยสำคัญคือจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นของโรงเรียนแบบตะวันตกทั้งในเมืองใหญ่อย่างโรงเรียนมัธยมชาส์เซลู-โลบาต (Chasseloup-Laubat) ในไซ่ง่อน โรงเรียนอัลแบร์ ซาโรต์ (Albert Sarraut) ในฮานอย เป้าหมายเพื่อผลิตเจ้าหน้าที่ทำงานให้กับรัฐบาลอินโดจีน (London 2011, 1-13) นอกจากนี้ผลจากการใช้ตัวอักษรควักหือ (Quốc ngữ) ซึ่งเป็นตัวอักษรโรมันที่ประดิษฐ์ขึ้นโดย อเล็กซองดร์ เดอโรดส์ ก็มีผลสำคัญอย่างยิ่งในการขยายอัตราการอ่านออกเขียนได้ในหมู่ชาวเวียดนามท้องถิ่นมากขึ้น มีการตีพิมพ์หนังสือเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาว่าแสนเล่ม สิ่งนี้เป็นเสมือนประตูที่ทำให้ชาวเวียดนามมีโอกาสในการเข้าถึงหนังสือทำให้สามารถได้รับแนวคิดทางการเมืองและติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของเวียดนามอย่างมีนัยยะสำคัญ (Morragotwong Phumplab 2016, 284-286) แม้ว่าจะระบบการศึกษาอาณานิคมมีเป้าประสงค์ในการผลิตกำลังคนเพื่อทำงานให้รัฐบาลอาณานิคมก็ตาม ทว่ากลับทำให้ผู้คนรับรู้ประวัติศาสตร์การปฏิวัติที่เกิดขึ้นทั่วโลก สิ่งนี้เป็นเสมือนเชื้อไฟในการต่อต้านรัฐบาลอาณานิคม

จุดเปลี่ยนสำคัญในการปลุกกระแสการต่อต้านอาณานิคมในหมู่คนรุ่นใหม่ของเวียดนามคือการที่ฟานบ็อยเจิว (Phan Bội Châu) และฟานจูงจิงห์ (Phan Chu Trinh) นักชาตินิยมรุ่นแรกที่เป็นที่นับถืออย่างมากในหมู่นักศึกษาถูกจับในปี 1925 และทางการอาณานิคมนำไปกักขังทำให้มีการเรียกร้องให้ปล่อยตัวฟานบ็อยเจิว รวมทั้งการเสียชีวิตของฟานจูงจิงห์ในเดือนมีนาคม 1926 ทำให้เกิดการประท้วงครั้งใหญ่ที่สุดทั่วทั้งเวียดนาม แกนนำในการชุมนุมครั้งนี้คือนักเรียนในโรงเรียนฝรั่งเศส-เวียดนาม (Franco-Vietnamese school) มีผู้ร่วมชุมนุมเรือนแสน ซึ่ง

นับเป็นการเดินขบวนครั้งใหญ่ที่สุดเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ฝรั่งเศสยึดครองอินโดจีน ผู้ชุมนุมสวมปลอกแขนสีดำเพื่อไว้อาลัย นักเรียนจำนวนมากนัดหยุดเรียนเพื่อเข้าร่วมการเคลื่อนไหวครั้งนี้ รัฐบาลอาณานิคมตอบโต้โดยไล่ให้นักเรียนนับพันคนออกจากโรงเรียน (Marr 1995, 124-130 ; Pelly 2002, 140-161 ; Goscha 2016, 140) จากนั้นการชุมนุมก็ขยายไปยังส่วนอื่น ๆ ทั้งตอนกลางและตอนเหนือของเวียดนาม

นอกจากนี้ยังมีนักชาตินิยมฝ่ายซ้ายที่จบการศึกษาจากฝรั่งเศสอย่าง เหงวียน อาน นิงห์ (Nguyễn An Ninh) ซึ่งมีอิทธิพลทางความคิดต่อกลุ่มนักศึกษา ในปี 1923 เขาตีพิมพ์งานเขียนเรื่อง “The Ideal of Annamese Youth” แนะนำวิธีการต่อสู้ของมวลชน ไม่ว่าจะเป็นการจัดชุมนุมสาธารณะ การสร้างพลังมวลชนโดยให้เยาวชนเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนทางสังคมไม่ว่าจะมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจแบบใดก็ตาม (Goscha 2016, 296-297) นอกจากนี้ยังเสนอการสร้างวัฒนธรรมเวียดนามใหม่ที่ไม่อิงกับระบบศักดินาเก่า แนวคิดนี้มีอิทธิพลสำคัญต่อการเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาฝ่ายซ้ายของเวียดนามใต้ในเวลาต่อมา สำหรับคนรุ่นใหม่ของเวียดนามในขณะนั้นมีแนวทางการเคลื่อนไหวหลากหลายกลุ่ม บ้างก็ต้องการต่อต้านอาณานิคมฝรั่งเศสจนถึงขั้นแตกหัก บ้างก็ยึดแนวทางในการเจรจากับรัฐบาลอาณานิคมเพราะไม่ต้องการให้เกิดความสูญเสีย ลักษณะชาตินิยมอันหลากหลายยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนตลอดช่วงสงครามเย็นดังจะได้อธิบายต่อไป

เมื่อเวียดนามแบ่งเป็นสอง: การปลุกฝังทางความคิดให้คนรุ่นใหม่ในเวียดนามใต้

ภายหลังจากแยกออกเป็น 2 ประเทศ ธรรมชาติในการปลุกฝังเยาวชนผ่านการศึกษา ระหว่างเวียดนามใต้และเวียดนามเหนือแทบจะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ในขณะที่พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามวางโครงสร้างในการจัดการความรู้และความทรงจำ ตลอดจนเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติแบบรวมศูนย์เป็นหนึ่งในเดียวของเวียดนามเหนือ ทางทหารฮานอยปลุกฝังว่าเยาวชนทุกคนมีหน้าที่เสียสละเพื่อชาติ หน้าที่หลักคือต้องเข้าร่วมรบไม่โดยตรงก็โดยอ้อมเพื่อขับไล่อเมริกาและต่อสู้กับกองทัพเวียดนามใต้ที่ถูกทำให้จดจำในฐานะหุ่นเชิดของอเมริกา ในขณะที่เยาวชนในเวียดนามใต้แน่นอนว่าแม้การศึกษาจะถูกกำหนดโครงสร้างแนวทางการศึกษาจากรัฐบาล แต่ข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนคือโอกาสในการเข้าถึงรูปแบบการศึกษาและแนวคิดที่หลากหลาย (Dror 2018, 6-13) นักเรียนและนักศึกษาในเวียดนามใต้ยังสามารถวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ทางการเมืองและสังคม เมื่อเทียบกันแล้วเสรีภาพในการรับข้อมูลข่าวสารและแนวคิดทางการเมืองสังคมต่าง ๆ เปิดกว้างกว่า (Fear 2016, 26-138)

ภายใต้บริบทของสงครามเย็นสถาบันการศึกษาได้เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นสถาบันที่ผลิตคนเพื่อทำงานให้เจ้าอาณานิคมให้ได้มีอิสระในการศึกษามากขึ้น ความเปลี่ยนแปลงนี้มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถามต่อสภาพการเมืองและปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในเวียดนามใต้ ปฏิเสธไม่ได้ว่าในภาวะสงครามและภายใต้รัฐบาลที่มีผู้นำอำนาจนิยมรัฐบาลเวียดนามใต้ได้มีการจำกัดเสรีภาพสื่อและการแสดงออกทางการเมือง ทว่ากลุ่มนักศึกษายังมีช่องทางในการเคลื่อนไหวทางการเมืองและสะท้อนปัญหาสังคม รวมไปถึงการเจรจาท่องรองและต่อต้านรัฐบาลไซ่ง่อนใต้ ภายใต้การให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการพัฒนาจากวอชิงตัน แนวคิดที่หลากหลายได้

หลังไหลเข้ามาในเวียดนามใต้มีส่วนขับเคลื่อนให้มีการปะทะสังสรรค์ทางความคิดซึ่งมีเป้าหมายร่วมคือการสร้างชาติแบบฉบับของตน

หลังจากสมรภูมิตีเยนเบียนฟูสถานการณ์ของความไม่แน่นอนทำให้นักเรียนและนักศึกษาในไซ่ง่อนได้เข้าร่วมขบวนการปกป้องสันติภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งสัญญาณจากทั้งรัฐบาลฮานอยและไซ่ง่อนที่ตกลงให้มีการเลือกตั้งอันนำไปสู่การรวมประเทศในที่สุด หลังลงนามในข้อตกลงเจนีวาปี 1954 ภายใต้รัฐแห่งเวียดนาม (the State of Vietnam) ซึ่งจักรพรรดิบัวดัย (Bảo Đại) ทรงเป็นประมุข กลุ่มนักเรียนนักศึกษาในสถาบันการศึกษาหลายแห่งเริ่มจัดตั้งสถานักเรียนนักศึกษาและเริ่มสร้างเครือข่ายร่วมระหว่างสถาบัน เช่น โรงเรียนเปตรุสกี (Pétrus Ký) ชาลอง (Gia Long) กาวถั่ง (Cao Thằng) มารีกูรี (Marie Curie) ชาส์เซลู Chasseloup) เป็นต้น (Ban thương vụ thành đoàn Thành phố Hồ Chí Minh 2014, 25-35) จากไซ่ง่อนเครือข่ายของเยาวชนยังขยายไปยังสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง

กลุ่มนักศึกษาได้เรียกร้องให้รัฐบาลของจักรพรรดิบัวดัยรักษาสัญญาให้เป็นไปตามข้อตกลงเจนีวาและเริ่มกิจกรรมเชิงรุกในการเรียกร้องให้รัฐบาลไซ่ง่อนช่วยเหลือประชาชนส่วนใหญ่ที่ยากจนตั้งแต่สมัยอาณานิคม เริ่มมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคม มีการเรียโรเงินเพื่อช่วยเหลือคนไร้บ้านและคนยากจนให้มีที่พักและอาหาร มีการตั้งขบวนการศิลปะขึ้นเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นการร้องเพลง การแสดงเต้นรำ แสดงละครพื้นบ้าน ซึ่งเป็นช่องทางในการสร้างความเข้าใจกับสังคมได้ง่ายที่สุด (Ban thương vụ thành đoàn Thành phố Hồ Chí Minh 2014, 42-54)

ปลายปี 1955 เมื่อโงดิ่งห์เสียมเสนอให้มีการทำประชามติของรัฐเวียดนาม (The State of Vietnam Referendum of 1955) เขาได้รับชัยชนะเหนือรัฐบาลบัวดัยจากคะแนนเลือกตั้งอย่างถล่มทลายและประกาศก่อตั้งสาธารณรัฐเวียดนาม (Republic of Vietnam) โดยเสียมดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนแรก ภายใต้การนำของโงดิ่งห์เสียม รัฐบาลเวียดนามใต้ได้เริ่มสร้างชาติผ่านโครงการพัฒนาต่าง ๆ และได้พยายามวางบทบาทของคนหนุ่มสาวโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนนักศึกษาให้มีสำนึกในการพัฒนาสังคมภายใต้การสนับสนุนเงินทุนจากอเมริกา ได้แก่ มูลนิธิเอเชีย (Asia Foundation) และองค์กรอาสาสมัครนานาชาติ (International Volunteer Services) (Seth 2004, 111-130 ; Nguyen-Marshall, 2017)

สหรัฐอเมริกาได้ทุ่มงบประมาณช่วยเหลือทางการศึกษาจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นเงินที่มาจากหน่วยงานเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศสหรัฐ หรือ USAID (United States Agency for International Development) ที่เน้นพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานในเวียดนาม (Eaton 1971, 258-259) ความเปลี่ยนแปลงในเวียดนามได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญจากการสร้างโรงเรียนและมหาวิทยาลัยทำให้จำนวนนักเรียนนักศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดในระยะเวลาที่หนึ่งทศวรรษ จากสถิติในปี 1954 มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 1,600 โรงเรียน นักเรียนจำนวน 360,000 คน ได้เพิ่มขึ้นถึงสามเท่าในปี 1960 โดยมีโรงเรียนเพิ่มเป็น 4,300 โรงเรียน และนักเรียน 1,240,000 คน และยังมีจำนวนนักเรียนยังเพิ่มขึ้นอีกโดยในปี 1966-1967 มีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 2,315,594 คน ที่สำคัญสัดส่วนของนักเรียนหญิงเพิ่มขึ้นเป็น 1 ต่อ

2.8 ของนักเรียนชาย (Ban thương vụ thành đoàn Thành phố Hồ Chí Minh 2014, 18-20) สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าค่านิยมทางการศึกษาในเวียดนามใต้เปลี่ยนไปโดยให้พื้นที่กับการศึกษากับเพศหญิงมากขึ้นอีกด้วย สำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาก็เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วตั้งแต่ปี 1957 เป็นต้นมา โดยเฉพาะคณะอักษรศาสตร์ นิติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เกษศาสตร์ แพทยศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์และครุศาสตร์ มีคณะใหม่ที่เปิดในปี 1964 คือรัฐศาสตร์ และการจัดการ (Eaton 1971, 260-268)

รัฐบาลไซ่ง่อนพยายามสร้างความเป็นชาตินิยมผ่านการศึกษาให้เข้มข้นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าในเวียดนามเหนือโดยให้สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาชาติ มีการเปลี่ยนหลักสูตรให้เน้นสอนเกี่ยวกับภาษาและวรรณกรรมเวียดนามมากขึ้น ผู้สอนกำหนดให้สอนเกี่ยวกับรากเหง้า ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณีเก่าของเวียดนาม เป้าหมายเพื่อสร้างสำนึกความเป็นชาติร่วมกันซึ่งแตกต่างจากการศึกษาในยุคอาณานิคม (Eaton 1971, 258-259) ความแตกต่างระหว่างสองเวียดนามจึงอยู่ที่การที่รัฐปลูกฝังค่านิยม ที่แตกต่างกัน ในขณะที่เวียดนามเหนือสร้างคนเพื่อให้ภักดีต่อการต่อต้านอเมริกาและปลดปล่อยเวียดนาม เวียดนามใต้กลับไม่กำหนดแบบแผนที่ตายตัว อีกทั้งยังล้มเหลวในสอนเรื่องการเอาชนะคอมมิวนิสต์ (Dror 2018, 70-72, 241-246)

รัฐบาลยุคโง่ดิ่งห์เสียม (ค.ศ. 1955-1963) กลับเน้นการพัฒนาโดยปลูกฝังให้เยาวชนในยุคสร้างชาติเวียดนามใต้ผ่านงานอาสาสมัครและพยายามสร้างภาคประชาสังคม โครงการพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐได้รับความช่วยเหลือทางด้านเงินทุนและผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากอเมริกา (Goscha 2016, 811-815; Nguyen-Marshall 2015, 44-48) แม้นักศึกษาจะทำงานร่วมกับรัฐบาลแต่ก็กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายรัฐและวิพากษ์ด้วยมุมมองทางการเมืองที่หลากหลายจนทำให้หลายครั้งรัฐบาลเวียดนามใต้จำกัดการแสดงออกในการวิพากษ์วิจารณ์ ทว่ารัฐบาลก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าเห็นประโยชน์ในการใช้คนรุ่นใหม่ในการขับเคลื่อนและพัฒนาสังคม รัฐบาลพยายามสร้างอิทธิพลเหนือกลุ่มนักศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาสาสมัครแต่ก็ไม่เป็นผลมากนัก

การปะทะและช่วงชิงความนิยมจากนักศึกษาระหว่างรัฐบาลเวียดนามใต้และ NLFV มีมาโดยตลอด นับตั้งแต่ ค.ศ. 1955 โง่ดิ่งห์เสียมออกแคมเปญต่อต้านคอมมิวนิสต์ “ประณามคอมมิวนิสต์ (tố cộng)” ซึ่งมีผู้ถูกจับเกิน 25,000 คน โดยไม่มีกระบวนการสืบสวนตามขั้นตอนที่ควรจะเป็น (Van Nguyen-Marshall 2015, 48) นอกจากนี้ยังปิดโรงเรียนที่จัดการสอนโดยกลุ่มที่เชื่อว่ามีแนวโน้มไปในทิศทางของพรรคคอมมิวนิสต์จนทำให้โรงเรียนเหล่านั้นต้องย้ายไปเปิดบริเวณชายแดนเวียดนาม-กัมพูชาซึ่งเป็นพื้นที่ที่รัฐบาลไซ่ง่อนไม่สามารถเข้าควบคุมได้ (Dror 2018, 42-48) นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ตั้งสหพันธ์เยาวชนแห่งสาธารณรัฐ (Republican Youth League) มีเป้าหมายเพื่อปฏิรูปประเทศและต่อต้านคอมมิวนิสต์ รวมทั้งระบอบศักดินาเก่าและอาณานิคมซึ่งมีสมาชิกมากถึง 1,900,000 คน ทว่าหลังจากโง่ดิ่งห์เสียมถูกรัฐประหารองค์การนี้ก็ยุติบทบาทลง (Dror 2018, 103-105)

ในขณะที่ NLFV สร้างโรงเรียนโดยพุ่งเป้าไปที่พื้นที่ในชนบทโดยมีการจัดตั้งเขตปลดปล่อย (liberated zone) เพื่อสร้างสาขาโรงเรียนและปลูกฝังเยาวชนด้วยแนวคิดที่ว่าด้วย

การปฏิวัติสังคมนิยมและการทำสงครามเพื่อขับไล่อเมริกา (Dror 2018, 48) ห้องเรียนลักษณะนี้ปรากฏทั้งในภาคกลางของเวียดนามมาจนถึงบริเวณที่เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญคือทางตะวันตกของภาคใต้เวียดนาม หากยึดตามการข้อมูลของ NLFSV แล้ว ช่วงปลายของสงครามในเวียดนามมีห้องเรียนมากกว่าพันห้องซึ่งใช้สอนนักเรียนนักศึกษาถึง 40,000 คน จำนวนมากเป็นบุตรหลานของทหารผ่านศึกที่พิการหรือทุพพลภาพซึ่งได้รับผลกระทบจากสงคราม นอกจากนี้ NLFSV ยังใช้ปฏิบัติการทางจิตวิทยาชี้ให้เห็นความโหดร้ายของรัฐบาลไซ่ง่อนว่าได้สังหารนักเรียนนักศึกษาจำนวนมาก นอกจากนี้กว่าร้อยละ 80 ที่กำลังจะสอบจบเป็นบัณฑิตก็ถูกเกณฑ์เข้ากองทัพเพื่อทำการฝึกก่อนออกมาสู้รบกับชาวเวียดนามด้วยกัน (Nhân Dân 1974)

สงครามเวียดนาม วิกฤตการเมือง ปัญหาสังคม กับขบวนการนักศึกษาในเวียดนามใต้

จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้รัฐบาลไซ่ง่อนต้องเผชิญกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในเวียดนามใต้อย่างเต็มรูปแบบคือช่วงปลายของรัฐบาลโง่ดิ่งห์เสียมที่มีแนวทางในการปราบปรามคอมมิวนิสต์รุนแรงขึ้น รัฐบาลเริ่มระแวงนักศึกษากลุ่มหนึ่งว่ามีแนวทางใกล้ชิดกับฝ่ายซ้ายด้วยการออกแคมเปญต่อต้านอเมริกา เสนอว่าเวียดนามใต้ควรปกครองและพัฒนาประเทศด้วยตนเองโดยไม่พึ่งพาความช่วยเหลือจากอเมริกา ประเด็นเรื่องชาตินิยมถูกขับเน้นให้เด่นโดยกลุ่มนักศึกษารณรงค์การปกป้องสินค้าและผลิตผลของเวียดนามใต้และต่อต้านสินค้าจากต่างประเทศ นอกจากนี้ยังปลุกกระแสชาตินิยมภายใต้คำขวัญ “การใช้สินค้าในประเทศคือความรักชาติ” (Ban thương vụ thành đoàn Thành phố Hồ Chí Minh 2014, 69-115) รัฐบาลไซ่ง่อนจับตาดูความเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง และมีการจับกุมแกนนำนักศึกษา อาจารย์และนักหนังสือพิมพ์ที่เชื่อว่ามีส่วนสนับสนุนให้ขบวนการนักศึกษา

ปัญหาการเมืองในเวียดนามใต้ที่เรื้อรังมากขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อท่าทีของกลุ่มนักศึกษาในเวียดนามใต้ นักเรียนนักศึกษาเข้าร่วมกับกลุ่มจัดตั้งอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มศาสนาเพื่อต่อต้านรัฐบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับขบวนการพุทธ มีความพยายามตั้งสหภาพนักศึกษาแห่งชาติของเวียดนามใต้ (Kalb 1970) จุดประสงค์เพื่อประท้วงนโยบายที่ล้มเหลวของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกปฏิบัติระหว่างศาสนาซึ่งหมายถึงพุทธศาสนา (Chapman 2013, 169-172) นักศึกษาทำการประท้วงด้วยการหยุดสอบ เรียกร้องให้สถานศึกษาเลิกสอนโดยใช้ภาษาฝรั่งเศสและให้ใช้ภาษาเวียดนามด้วยตัวอักษรกีว๊กหงือ (Quốc Ngữ) แทน นอกจากนี้ยังเรียกร้องให้ยกเลิกค่าธรรมเนียมการสอบ ลดค่าเทอมและค่าเล่าเรียน เปิดโรงเรียนสายอาชีพให้มากขึ้น เพิ่มทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนและนักศึกษาที่มีฐานะยากจน ทว่านักศึกษาและครูอาจารย์ถูกจับกุมจำนวนมาก (Ban thương vụ thành đoàn Thành phố Hồ Chí Minh 2014, 70-74)

จุดเปลี่ยนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอยู่ที่เหตุการณ์ ค.ศ. 1963 การลุกฮือของชาวพุทธในเวียดนามใต้เพื่อประท้วงรัฐบาลโง่ดิ่งห์เสียมลูกหลานบานปลายหลังจากผู้ชุมนุมชาวพุทธให้หาข้อเท็จจริงในการฆาตกรรมหมู่เมืองเฮวี แต่รัฐบาลอ้างว่าเป็นฝีมือของ NLFSV ทำให้เกิดการประท้วงทั่วกรุงไซ่ง่อนทั้งบนถนนและวัดต่าง ๆ โดยมีกลุ่มนักศึกษาที่เป็นชาวพุทธเข้าร่วมการชุมนุมด้วย รัฐบาลตอบโต้ด้วยการใช้กำลังตำรวจสลายการชุมนุมและจับผู้ชุมนุม

หลายร้อยคน (Catton 2002, 193-195 ; Miller 2013, 256-278) หลังจากนั้นรัฐบาลไซ่ง่อนก็แทบจะล้มเหลวในการควบคุมสถานการณ์นำไปสู่การประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วประเทศ ประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี ซึ่งเคยสนับสนุนโครงการที่เชื่อมโยงได้ออกมาแถลงประณามการใช้ความรุนแรง (Seth 2006, 153-154)

นักศึกษาในมหาวิทยาลัยไซ่ง่อน (Saigon University) ยังประท้วงรัฐบาลโดยดเรียนและก่อจลาจล แกนนำนักศึกษาโดนจับ นักเรียนมัธยมปลายก็ได้ร่วมประท้วงด้วยและนำไปสู่ความรุนแรงถึงขั้นที่ทางจับกุมนักเรียนหลายพันคน รัฐบาลสั่งปิดทั้งมหาวิทยาลัยและโรงเรียนทั้งที่ไซ่ง่อนและเฮวี (Seth 2006, 153-154) การประท้วงของชาวพุทธนั้นเป็นเสมือนเชื้อไฟให้กับกลุ่มนักเรียนนักศึกษาพัฒนารูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังรัฐประหารโง่ดิ่งที่เชื่อมโยงซึ่งถือว่าเป็นจุดสิ้นสุดของสาธารณรัฐที่ 1 ของเวียดนามใต้ (the First Republic of Vietnam) ยุคสมัยถัดมากลุ่มนักเรียนนักศึกษาได้เรียกร้องข้อเสนอหลายอย่างไปยังรัฐบาลใหม่ของเวียดนามใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้รัฐบาลที่มีผู้นำเป็นทหาร โดยระหว่างปี 1964-1966 การเคลื่อนไหวของนักศึกษาไม่ว่าจะเป็นศาสนาใดก็ตามต่างเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพราะถือว่ารัฐบาลใหม่มีแนวโน้มเป็นรัฐบาลเผด็จการ (Taylor 2013, 592-593)

รูปที่ 1 นักศึกษามีส่วนร่วมในขบวนการ “Burn American Cars” บนท้องถนนในไซ่ง่อน
ที่มา: <https://plo.vn/hoc-sinh-nem-bom-dot-xe-my-post109326.html>

จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้กลุ่มนักศึกษาลุกฮือมากขึ้นคือการสังหารนักศึกษาชื่อ เล วัน หง็อก (Lê Văn Ngọc) ที่เสียชีวิตระหว่างการชุมนุมประท้วงในปี 1965 เมื่อมีการจัดงานรำลึกก็ปรากฏว่ามีนักเรียนและนักศึกษาจำนวนมากมาเข้าร่วมโดยทางการไซ่ง่อนก็ยังเลือกใช้วิธีการจัดการกับ

แกนนำนักศึกษา ทว่าต่อมาเมื่อรัฐบาลถูกกดดันโดยมวลชนจำนวนมากจึงต้องยอมปล่อยตัวแกนนำและนักเรียนนักศึกษาที่ถูกจับกุมไป (Ban thương vụ thành đoàn Thành phố Hồ Chí Minh 2014, 141-142) ลักษณะของการจัดพิธีรำลึกถึงนักเรียนและนักศึกษาซึ่งพลีชีพในการชุมนุมประท้วงรัฐบาลมีส่วนสำคัญในการสร้างเครือข่ายการต่อต้านและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างต่อเนื่อง

จุดเปลี่ยนที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือหลังจากรัฐบาลอู๋ชิงตันตัดสินใจส่งทหารเข้ามายังเวียดนามใต้ ก็ได้เกิดการถกเถียงเรื่องบทบาทและความช่วยเหลือของอเมริกาในเวียดนามใต้ โดยนำเสนอความคิดเห็นอย่างหลากหลาย ช่วงที่เกิดภาวะสุญญากาศทางการเมืองหลังปี 1963 จนถึงปี 1967 ความเคลื่อนไหวภายในขบวนการนักศึกษาค่อนข้างเสรีโดยปราศจากการที่องค์กรการเมืองภายนอกที่เข้ามามีอิทธิพลเหนือกลุ่มนักศึกษาทั้งหมด (Eaton 1971, 271-272) ทว่าความเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษามีความซับซ้อนมากขึ้นช่วงสาธารณรัฐเวียดนามที่ 2 (The Second Republic of Vietnam) ระหว่างปี 1967-1975 โดยกลุ่มคนรุ่นใหม่มีความคิดที่แตกต่างหลากหลาย เมื่อนโยบายทางการเมืองและการทหารเปลี่ยนไปตั้งแต่การเข้ามาของกองทัพอเมริกาและต่อมามีนโยบายที่ทำให้สงครามเวียดนามเป็นของชาวเวียดนามเอง (Vietnamization) บริบทเหล่านี้ได้มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาเวียดนามอย่างมาก แนวคิดเรื่องชาตินิยมซึ่งต่อต้านการเข้ามาของวัฒนธรรมภายนอกยังมีข้อถกเถียงที่เป็นไปในหลายแนวทางโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาในสังคมได้กลายเป็นประเด็นอ่อนไหวเพราะความระแวงว่าวัฒนธรรมต่างชาติเหล่านี้จะลดทอนความสำคัญของวัฒนธรรมเวียดนามไป (Eaton 1971, 271-272) ในขณะที่นักศึกษาอีกกลุ่มก็มองว่าการรับวัฒนธรรมต่างชาติไม่ได้มีผลต่อการทำให้วัฒนธรรมเวียดนามเสื่อมทรามลง สิ่งที่เห็นได้เป็นที่ประจักษ์ก็คือความคิดเรื่องชาติเวียดนามใต้ในมโนทัศน์ของนักศึกษามีอยู่อย่างหลากหลาย

นักศึกษารวมตัวกันภายใต้เงื่อนไขของความหลากหลายในกลุ่มกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นกลุ่มศาสนา กลุ่มกิจกรรมเพื่อสังคม กลุ่มรักบ้านเกิด นักศึกษาคนหนึ่งอาจเป็นสมาชิกมากกว่าหนึ่งกลุ่ม กลุ่มศาสนา ทั้งคริสต์ พุทธ กาวต่าย (Cao Đài) และหว่าฮาว (Hoà Hào) ถือว่ามีผลต่อทัศนคติของนักศึกษาอยู่ไม่น้อยเนื่องจากการต่อสู้ทางการเมืองผูกโยงกับกลุ่มศาสนามาตั้งแต่เวียดนามใต้ก่อตั้งประเทศ กลุ่มศาสนาเป็นสามารถระดมมวลชนที่เป็นเยาวชนได้ เช่น กาวต่ายมีสมาชิก 30,000 คน กลุ่มคาทอลิก สมาชิก 14,000 คน หว่าฮาวมีสมาชิก 40,000 คน ปัญหาสังคมในเวียดนามใต้มีส่วนผลักดันให้เยาวชนเหล่านี้อาสาเข้ามาทำงานด้านสังคมสงเคราะห์มากขึ้น นักศึกษาที่อยู่ในกลุ่มเคลื่อนไหวของศาสนามั้ล้วนกังวลว่าอเมริกาจะเข้าจัดการสงครามโดยไม่สนใจความต้องการที่แท้จริงของชาวเวียดนาม (Vietnam Magazine 1968 ; Marr 1966, 260 ; Nguyen-Marshall 2015, 60-61) ซึ่งทำให้คนรุ่นใหม่เติบโตมาจากภาวะสงครามและความวุ่นวายทางการเมืองอย่างต่อเนื่องเหนือล้ำกับภาวะทางการเมืองและสังคม (Marr 1966, 249)

ขบวนการนักศึกษาได้สร้างเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัยภายใต้สหภาพนักศึกษาแห่งชาติเวียดนามใต้ (South Vietnam National Student Union) ประกอบด้วยสหภาพนักศึกษาใน

4 เมืองใหญ่ ได้แก่ ไซ่ง่อน เกิ่นเทอ (Cần Thơ) เฮวี (Huế) และดาลัด (Đà Lạt) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักศึกษาที่เป็นสหภาพนักศึกษาชาวพุทธ (Buddhist Student Union) และสมาคมคาทอลิกแห่งชาติ (National Catholic Association) (American Youth for a Just Peace 1970, 1634-1635) สหภาพนักศึกษาถือว่านักศึกษาทุกคนในมหาวิทยาลัยเป็นสมาชิกของสหภาพ มีการเลือกตั้งประธานสหภาพนักศึกษาและรองประธาน ส่วนคณะทำงานจะถูกเลือกโดยกลุ่มแกนนำที่ได้รับเลือกตั้ง สหภาพนักศึกษามหาวิทยาลัยไซ่ง่อน (Tổng Hội Sinh Viên Sài Gòn) เป็นการรวมตัวของนักศึกษาทั้งสายวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์กว่า 12 คณะ ไม่เพียงเท่านั้น สหภาพนักศึกษาแห่งชาติยังเปิดโอกาสให้โรงเรียนมัธยมและศิษย์เก่าเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย เช่น โรงเรียนมัธยมซาหลง (โรงเรียนสตรี) โรงเรียนมัธยมฝูเอียน (Phú Yên High School) ในเขตเจอะเหลิน (ชุมชนชาวจีน) โรงเรียนทหารหวอบี (Võ Bi) ในดาลัด (Nguyen-Marshall 2015, 51-53)

แม้ว่าการเคลื่อนไหวของนักศึกษามักถูกเน้นย้ำในเรื่องการต่อสู้ทางการเมือง ทว่าเป้าหมายและกิจกรรมหลักอีกประการคืองานสาธารณประโยชน์ หลายครั้งพบว่ามีการเมืองภายในสหภาพอันเกิดจากเส้นแบ่งทางความคิดและอุดมการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น สหภาพนักศึกษามหาวิทยาลัยเฮวีมองว่ากลุ่มนักศึกษาไซ่ง่อนเปิดรับความเป็นตะวันตกมากเกินไปและขาดปณิธานในการปฏิวัติ ส่วนกลุ่มนักศึกษาไซ่ง่อนก็มองว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยเฮวีมีแนวคิดที่สุดขั้วจนเกินไปโดยยึดติดกับขนบธรรมเนียมเดิมและมุ่งต่อต้านทุกสิ่งที่เป็นต่างชาติซึ่งอาจนำไปสู่ความรุนแรงในที่สุด พวกเขาเชื่อว่าความเป็นเอกภาพในหมู่นักศึกษาอาจไม่เพียงพอของขบวนการนักศึกษาเสมอไปแต่อยู่ที่การยอมรับการเคลื่อนไหวอันหลากหลาย (Marr 1966, 251-252 ; Liberation Radio 1974 ; Liberation Radio [Clandestine] 1974)

ในการเคลื่อนไหวประเด็นทางสังคมการเมืองบริบทที่สังคมต้องเผชิญกับภาวะสงคราม ทั้งการขาดเสถียรภาพทางการเมือง วิกฤตเศรษฐกิจ และปัญหาสังคม นักศึกษามักสะท้อนให้เห็นความคิดและการเรียกร้องจากข้อเขียนในหนังสือพิมพ์ที่ผลิตโดยนักศึกษา เช่น โดยถว่าย (Đôi thoại) ซิงห์เวียน (Sinh viên) หรือกระทั่งวารสารของกลุ่มนักศึกษาคริสต์ ได้แก่ จวงเหวียด (Chuông Việt) เนื้อหาหลักคือวิพากษ์ภาวะสงครามและแสดงความกังวลต่ออิทธิพลอเมริกาในเวียดนามใต้ ตลอดจนเรียกร้องให้หยุดทิ้งระเบิดในเวียดนามเหนือ (Marr 1966, 251-252 ; Nguyen-Marshall 2015, 55-61)

นักศึกษาหลายกลุ่มที่ชื่นชอบแนวทางสังคมนิยมก็ไม่ได้หวังให้เวียดนามใต้เป็นแบบจีนและคิดว่าจีนเป็นภัยคุกคามต่อสันติภาพของทั้งสองเวียดนาม ในขณะที่อีกกลุ่มวางบทบาทตัวเองให้เป็นผู้ปกป้องประชาธิปไตยของเวียดนามใต้และไม่ยอมรับการปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์ (Eaton 1971, 271-272 ; Tuan Hoang 2013, 123-129) พวกเขาเรียกร้องให้เวียดนามใต้เปลี่ยนผ่านเป็นประชาธิปไตยผ่านการเลือกตั้งและให้แข่งขันตามกติกาซึ่งจะทำให้เรียกศรัทธาจากประชาชนกลับมาได้ ยังมีกลุ่มนักศึกษาที่ต่อต้านการให้ทหารเข้ามาทำลายทางการเมือง โดยเสนอว่าควรมีผู้นำการเมืองเป็นทหารทำให้เวียดนามใต้มีแนวโน้มที่จะกลายเป็นรัฐทหารซึ่งมักจะใช้อำนาจคุกคามประชาชน (Marr 1966, 259-260)

รัฐบาลไซ่ง่อนหลายยุคสมัยได้เจรจากับแกนนำนักศึกษาแต่ก็เป็นไปอย่างไม่แน่นอนส่วนหนึ่งเป็นเพราะการเมืองภายในเวียดนามใต้มีลักษณะผันผวนสูง อย่างไรก็ตามยังคงเคยมีบางรัฐบาลที่เคยเจรจาและทำงานร่วมกันกับขบวนการนักศึกษา เช่น ระหว่างปี 1966-1967 รัฐบาลอนุญาตให้สมาพันธ์นักศึกษาในไซ่ง่อนจัดรายการออกอากาศทางวิทยุสัปดาห์ละ 30 นาที โดยให้มีการร้องเพลงและจัดรายการข่าว ทว่าเมื่อมีกระแสตอบรับจากสาธารณชนอย่างกว้างขวางและเริ่มมีเนื้อหาวิพากษ์รัฐบาลมากขึ้นรายการดังกล่าวก็ถูกงดออกอากาศ (Tôn Thất Lập 2012) นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ในวันตรุษปี 1968 (Tết Offensive) ที่ NLFV เข้าโจมตีสถานที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในไซ่ง่อนก็เป็นอีกช่วงที่ขบวนการนักศึกษาทำงานร่วมกับรัฐบาล จากเหตุการณ์นั้นทำให้นักศึกษาชายจำนวนมากตัดสินใจเข้าร่วมการฝึกทางทหารส่วนนักศึกษาหญิงก็เข้าร่วมฝึกเรื่องการให้ความช่วยเหลือทางพยาบาล ความน่าสนใจอยู่ที่ในจำนวนนี้มีนักศึกษาที่เคยต่อต้านรัฐบาลและต่อต้านอเมริกาเข้าร่วมอยู่ด้วย (Nguyen-Marshall 2015, 56-57) นักศึกษาบางคนอยู่ในครอบครัวที่ฐานะดีในไซ่ง่อนก็ปฏิเสธการเดินทางไปเรียนต่อแต่เข้าร่วมฝึกและรบในกองทัพเวียดนามใต้จนวาระสุดท้ายของรัฐบาลเวียดนามใต้แทน

เหตุการณ์วิกฤตการเมืองในเวียดนามใต้ และสภาวะสงครามที่ยืดเยื้อจนทำให้เกิดปัญหาสังคมหลายอย่างตามมา ไม่ว่าจะเป็นต้นทุนที่ประชาชนต้องจ่ายในการที่รัฐทำสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรมนุษย์ กล่าวคือพลเมืองจำนวนกว่า 1 ใน 4 ถูกเกณฑ์เข้าไปยังค่ายผู้อพยพ ชายชาวเวียดนามถูกเกณฑ์เข้าเป็นทหารกว่า 2,000,000 คน ภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้นกว่า 300 เปอร์เซ็นต์ (Fredrick 1970) เหตุการณ์ย่าแย่งลงเมื่อสงครามทวีความรุนแรงขึ้นและรัฐบาลภายใต้การนำของประธานาธิบดีเหงียนวันเถี่ยว (Nguyễn Văn Thiệu) จัดสรรกำลังทหารโดยในปี 1967 มีการเกณฑ์เยาวชนที่มีอายุ 20 ปีให้รายงานตัวเข้าเกณฑ์ทหาร และปี 1968 เป็นต้นมาก็ลดอายุของผู้ถูกเกณฑ์ทหารเป็น 18 ปี (Chinh Luận 1967 ; Viet-Nam Bulletin 1970 ; Dror 2018, 103 ; Eaton 1971, 271-272)

วิกฤตการณ์ที่เรื้อรังทำให้ในเดือนมีนาคม 1970 นักศึกษาได้รวมตัวกันประท้วงทั่วทั้งประเทศเพื่อเรียกร้องสันติภาพให้แก่เวียดนามในทันทีโดยไม่มีเงื่อนไข นอกจากนี้ยังเรียกร้องให้รัฐบาลตระหนักถึงเยาวชนที่ต้องเข้าร่วมสงครามทั้งที่อยู่ในวัยที่ควรเล่าเรียนหาความรู้ (Hoàng Thanh Văn 1969) แลกเปลี่ยนจากสหภาพนักศึกษาของมหาวิทยาลัยไซ่ง่อนซึ่งมีสมาชิกมากกว่า 25,000 คน ระบุว่า รัฐบาลได้ออกมาตรการใช้ความรุนแรงขั้นสุดกับผู้ชุมนุม (The New York Times 1970) นอกจากนี้ยังเรียกร้องความเป็นอิสระให้กับมหาวิทยาลัย (university autonomy) โดยให้เจ้าหน้าที่รัฐหยุดเข้าไปก้าวก่ายกิจกรรมของนักเรียนนักศึกษาในบริเวณอาคารเรียนของมหาวิทยาลัย (Fredrick 1970) รัฐบาลเหงียนวันเถี่ยวตอบโต้กลุ่มนักศึกษาโดยการจับกุมแกนนำนักศึกษา กลุ่มนักศึกษาจึงตอบโต้ด้วยการประท้วง ความเป็นชาตินิยมในหมู่นักศึกษาเวียดนามยังถูกกระตุ้นเพิ่มขึ้นเมื่อเกิดเหตุการณ์สังหารหมู่ชาวเวียดนามในกัมพูชา ในรัฐบาลนายพลลอนนอลทำให้นักศึกษาเพิ่มแรงกดดันรัฐบาลไซ่ง่อนให้ประณามรัฐบาลลอนนอลโดยรวมตัวประท้วงหน้าสถานทูตกัมพูชาในไซ่ง่อน

กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเครือข่ายในเวียดนามใต้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยไซ่ง่อน มหาวิทยาลัยเฮวี มหาวิทยาลัยเวินแห่งท์ (Van Hanh) มหาวิทยาลัยเกิ่นเทอ ได้รวมตัวกันเขียนแถลงการณ์ในฐานะของสหภาพนักศึกษาแห่งชาติเวียดนามใต้เพื่อแสดงจุดยืนต่อข้อตกลงในการเจรจาสันติภาพที่กรุงปารีสโดยเสนอว่าข้อตกลงในการเจรจาสันติภาพต้องขึ้นอยู่กับหลักการที่ชาวเวียดนามต้องตัดสินใจได้ด้วยตนเอง (self-determination) นอกจากนี้ยังวิจารณ์ร่างข้อตกลง 5 ประการของรัฐบาลประธานาธิบดีนิกสันว่าเป็นการขยายอิทธิพลของอเมริกาในอินโดจีน อันหมายถึงการใช้เวียดนามใต้เป็นฐานบุกเข้าไปในกัมพูชาและลาวซึ่งจะเป็นการขยายสงครามในเวียดนามเป็นสงครามอินโดจีนอย่างเต็มรูปแบบ (Students of the Joint Universities of Saigon, Hue, Van Hanh, and Can Tho 1970)

นักศึกษาเวียดนามใต้ยังใช้จดหมายสื่อสารกับกลุ่มนักศึกษาในอเมริกา ข้อเขียนสำคัญจากหวิ่งห์ เติน เหมิม (Huỳnh Tấn Mẫm) ประธานสหภาพนักศึกษาแห่งชาติเวียดนามใต้โจมตีรัฐบาลอเมริกันว่าต้องการแปรรูปให้เวียดนามใต้ให้เป็นอาณานิคมแบบใหม่ภายใต้ข้ออ้างเรื่องการต่อต้านคอมมิวนิสต์ซึ่งแท้จริงเป็นการกระหายสงครามมากกว่า เขาสะท้อนให้เห็นว่า “เวียดนามกำลังอยู่ในทะเลเพลิง อาวุธของอเมริกาได้สังหารผู้บริสุทธิ์นับล้านคน และอีกหลายล้านคนต้องกลายเป็นผู้ลี้ภัยสงครามที่ต้องอาศัยอย่างแออัดในค่ายผู้ลี้ภัยด้วยความยากจนและทุกข์ทรมาน” (Huynh Tan Mam 1971) ในข้อเขียนนั้นยังได้กล่าวถึงความเสื่อมทางวัฒนธรรมหลังอเมริกาเข้ามายังเวียดนามใต้ว่าทำให้สังคมที่ดั้งเดิมของเวียดนามเปลี่ยนไป เวียดนามใต้เต็มไปด้วยคลับบาร์ สถานค้าบริการทางเพศ ขโมย อันธพาล ผู้ติดยาเสพติด สูดท้ายเขาขอให้ชาวอเมริกันช่วยเหลือคนไต้หวันต่อต้านรัฐบาลอเมริกันให้หยุดส่งกำลังทหารและอาวุธสงครามมายังเวียดนามเพราะสงครามนี้ก็ได้สร้างความสูญเสียให้กับชาวอเมริกันด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนอเมริกันที่ต้องเข้ามาเสี่ยงตายในเวียดนามทั้งที่ไม่ได้สู้เพื่อชาวอเมริกันแต่เพื่อผู้นำและกองทัพที่กระหายอำนาจ (Huynh Tan Mam 1971)

ไม่เพียงแต่ประเด็นเกี่ยวกับสงครามและการเมืองขบวนการนักศึกษายังสะท้อนปัญหาสังคม ไม่ว่าทั้งการตั้งคำถามต่อการคอร์รัปชันของผู้บริหารในมหาวิทยาลัย (Tin Sang 1968) และเป็นหัวข้อในการเรียกร้องให้กับผู้ด้อยโอกาสทางสังคมทั้งทหารผ่านศึกที่ไม่ได้รับการเยียวยาจากรัฐบาล จัดหางานและที่อยู่ให้ รวมถึงร่วมประท้วงกับแรงงานเวียดนามอีกด้วย (Fredrick 1970) นอกจากนี้กลุ่มนักศึกษาไปยังหมู่บ้านในชนบทเพื่อรับฟังปัญหาภายใต้การบริหารของรัฐบาลเวียดนามใต้ นักศึกษาทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้กับเกษตรกรที่ไม่ได้รับการดูแลจากรัฐและบางคนก็ถูกกระทำจากทหารอเมริกาและพันธมิตร เช่น นักศึกษาหญิงที่ถูกยิงโดยทหารเกาหลีที่จังหวัดบิ่งห์ดิ่งห์ (Binh Dinh) การฆาตกรรมนักศึกษาที่เมืองกวีญิน (Quy Nhon) จนทำให้เกิดการประท้วงโดยนักศึกษาในเมืองต่าง ๆ หลายพันคน (Liberation Press Agency [Clandestine] 1971; Liberation Radio Clandestine 1971) จุดนี้เองที่เป็นส่วนสำคัญที่ต่อมาทำให้ฝ่าย NLFV นำมาเป็นยุทธศาสตร์ในการโน้มน้าวให้องค์กรนักเรียนนักศึกษาต่อสู้กับรัฐบาลไซ่ง่อนและทหารอเมริการวมไปถึงทหารพันธมิตร

ความเคลื่อนไหวของกลุ่มนักศึกษาเวียดนามใต้ยังขยายไปยังกลุ่มนักศึกษาเวียดนามใต้ในอเมริกาที่ได้รับทุนให้ไปศึกษาตั้งแต่ยุคโง่ดิ่งห์เสียมเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการสร้างชาติเวียดนาม

ใต้ นักศึกษากลุ่มนี้มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างมาก (International Rescue Committee 1963) แต่หลังจากปี 1965 เป็นต้นมารัฐบาลไซ่ง่อนได้ออกจำกัดจำนวนนักศึกษาทุนโดยลดลงเกินกว่าครึ่งในเวลาเพียง 5 ปี โดยในปี 1960 มีนักเรียนทุนถึง 42.8 เปอร์เซ็นต์ ลดลงเหลือ 18.7 เปอร์เซ็นต์ในปี 1966 (Eaton 1971, 268-270) การแสดงออกทางวิชาการและการเมืองของนักศึกษาเหล่านี้ถูกจำกัด นักศึกษาที่มาเรียนแย่งออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มที่จ่ายด้วยทุนทรัพย์ของครอบครัวซึ่งต้องผ่านการตรวจสอบจากสันติบาลเวียดนามก่อนที่จะได้รับอนุญาตให้เดินทางไปเรียนต่อ และกลุ่มที่ได้รับทุนรัฐบาลให้มาเรียนส่วนใหญ่เป็นบุตรหลานของข้าราชการให้รัฐบาลหรือกองทัพ นักศึกษาที่ได้รับอนุญาตให้ไปศึกษาต่อมักเป็นคนที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลเวียดนามใต้ (Indochina Peace Campaign 1974) ปัญหาที่สำคัญคือเครือข่ายที่ใกล้ชิดกับรัฐบาลทำให้นักศึกษาหลายคนไม่กล้าจะแสดงความคิดเห็นทางการเมือง (The New York Times 1970) ทว่า ยังมีนักศึกษาที่วิจารณ์เรื่องความรุนแรงของสงครามและการแก้ปัญหาของรัฐ ผลก็คือถูกสถานทูตเวียดนามใต้แจ้งข้อหาเป็นภัยต่อรัฐบาลและถอนหรือไม่ยอมต่อวีซ่าให้นักศึกษา (The New York Times 1970)

สามปีก่อนสิ้นสุดรัฐบาลเวียดนามใต้ ขบวนการนักศึกษาเคลื่อนไหวในเชิงรุกมากขึ้น หลายคนเริ่มเข้าร่วมกับ NLFSV เพื่อต่อต้านรัฐบาลไซ่ง่อนและอเมริกา มีการชุมนุมประท้วงหน้าสถานทูตสหรัฐฯ เรียกร้องให้เลิกใช้ความรุนแรงกับนักเรียนนักศึกษาและปล่อยผู้ถูกจับกุม และยังคงข้อเรียกร้องเดิมคือให้กองทัพสหรัฐฯ ถอนกลับประเทศ หยุดสงครามและคืนสันติภาพให้กับชาวเวียดนาม ช่วงหลังของปี 1974 ความตึงเครียดระหว่างรัฐบาลและผู้ประท้วงยิ่งทวีคูณขึ้นเพราะสถานการณ์สงครามที่ยืดเยื้อ ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้มาตรการตอบโต้ของรัฐมีรุนแรงมากขึ้นจนเกินควบคุม กรณีของเล วัน นวย (Lê Văn Nuôi) และหวังห์ เต็น เหมิม อดีตประธานสหภาพนักศึกษาเวียดนามใต้ถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำจีหว่า (Chí Hoà) ในไซ่ง่อนและถูกส่งต่อไปจำคุกที่โกนด่าว (Côn Đảo) พร้อมกับนักศึกษาอีกจำนวนมาก ซึ่งส่วนหนึ่งถูกทรมานอย่างหนักจะถึงแก่ความตายหรือไม่ก็พิการและทุพพลภาพ (Lê Văn Nuôi 2012, 153-158)

ขบวนการนักศึกษากับแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติเวียดนามใต้

ตลอดช่วงของสงครามเย็นสถานการณ์ในเวียดนามใต้ซับซ้อนกว่าเวียดนามเหนือในแง่ความหลากหลายของผู้คน กลุ่มศาสนาและกลุ่มความคิด ในจำนวนนี้นักศึกษาอีกกลุ่มที่สำคัญคือกลุ่มที่เห็นด้วยกับแนวทางของ NLFSV ซึ่งแตกต่างไปจากกลุ่มนักศึกษาอื่น เนื่องจากมีการจัดตั้งขบวนการเคลื่อนไหวที่เป็นระบบมีแบบแผนและเป็นเอกภาพมากกว่ากลุ่มอื่นโดยเฉพาะในชนบท ผู้เข้าร่วมอยู่ในพื้นที่ควบคุมของ NLFSV และอาจได้รับความเดือดร้อนจากรัฐบาลเวียดนามใต้ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักศึกษาในเมืองที่เชื่อในแนวทางของมาร์กซิสต์และเลื่อมใสต่อโฮจิมินห์ โดยเชื่อว่าพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามภายใต้การนำของโฮจิมินห์เป็นแนวทางชาตินิยมที่แท้จริง (Marr 1966, 254) ท่ามกลางภาวะสงครามที่รุนแรงและยืดเยื้อตลอดจนการบริหารของรัฐบาลไซ่ง่อนที่ย่ำแย่ลงส่งผลให้จำนวนนักเรียนและนักศึกษาที่สามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาของรัฐลดน้อยลง NLFSV ช่วงชิงโอกาสนี้รุกเข้าถึงชุมชนโดยเน้นนำให้ลูกหลานของชาวบ้านในชนบทเข้าเรียนในโรงเรียนของ NLFSV ในขณะที่เดียวกันก็ได้ปฏิบัติการเผาทำลาย

โรงเรียน ชมู่ครูที่ทำงานให้กับโรงเรียนของรัฐบาลเวียดนามใต้ซึ่งทางการเวียดนามใต้ก็ไม่สามารถรับประกันความปลอดภัยได้ (Eaton 1971, 258-259) NLFSV จัดตั้งองค์กรที่ดูแลกิจกรรมและการเรียนการสอนให้อยู่ภายใต้การควบคุมของ NLFSV มีการแบ่งองค์กรการเคลื่อนไหวจากบนลงล่างและมียุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวชัดเจน (Liberation Radio [Clandestine] 1974)

ในการเคลื่อนไหวมีการใช้คลื่นวิทยุใต้ดินในนามของวิทยุเพื่อการปลดปล่อย (Liberation Radio) ที่ทำรายการอยู่ในเวียดนามใต้เพื่อเสนอข่าว เรียกร้องและโฆษณาชวนเชื่อในการต่อต้านอเมริกาและรัฐบาลเหงวียนวันเถียว โดยประณามอเมริกาว่าเป็น “จักรวรรดินิยมอเมริกา (Đế quốc Mỹ หรือ American Imperialists)” และรัฐบาลเวียดนามใต้เป็น “หุ่นเชิด (bù nhin) ของอเมริกา” นอกจากนี้ยังมองว่ากลุ่มทหารพันธมิตรประเทศต่าง ๆ ที่เข้าไปร่วมรบกับอเมริกาและเวียดนามใต้เป็นทหารบริวาร (Satellite troops) อีกด้วย (Quân Đội Nhân Dân 1970)

รายการวิทยุใต้ดินยังนำเสนอความล้มเหลวและการใช้ความรุนแรงของรัฐบาลเวียดนามใต้ในการจัดการกับนักศึกษา ความเสื่อมของวัฒนธรรมและปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในสังคม นอกจากนี้ยังโจมตีกระบวนการทำให้สงครามเป็นเรื่องของเวียดนามเอง (Vietnamization) ซึ่งถือเป็นการคุกคามอนาคตเยาวชนรุ่นต่อ ๆ ไปเพราะต้องบังคับให้นักเรียนนักศึกษาเข้าค่ายทหารเพื่อฝึกสู้รบ ทำให้ชาวเวียดนามเป็นเหมือนทหารรับจ้างให้อเมริกาและชาวเวียดนามกลับต้องสังหารกันเอง (The South Vietnam Liberation Students Association Central Committee and the South Vietnam Liberation Pupils Central Committee 1972) ลักษณะการใช้ภาษา ยุทธศาสตร์และแนวทางการเสนอข่าวเพื่อปลุกกระตมุนนั้นมีลักษณะเดียวกับการนำเสนอของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม

ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับ NLFSV อยู่ในสายตาของรัฐบาลไซ่ง่อนโดยตลอด รัฐบาลมองว่ากลุ่มนักศึกษาถูกแทรกซึมจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ (infiltrator) และเป็นการยากที่รัฐบาลจะแยกแยะได้ว่าใครที่เข้าร่วมกับองค์กรเยาวชนของ NLFSV ดังนั้นการใช้ความรุนแรงกับนักศึกษาจึงสร้างความไม่พอใจให้กับนักศึกษาคนอื่น ๆ และประชาชนในวงกว้าง นอกจากนี้การจับกุมนักศึกษายังเปิดทางให้นักศึกษาติดต่อกับ NLFSV ระหว่างที่ถูกคุมขังในเรือนจำ (Marr 1966, 255-256) การที่พวกเขาผิดหวังจากรัฐบาลเวียดนามใต้และถือว่าตัวเองได้รับความอยุติธรรมได้เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เห็นด้วยกับแนวทางมาร์กซิสต์ในการยุติวิกฤตในเวียดนาม

แกนนำนักศึกษาที่ถูกคุมขังในเรือนจำยังเคลื่อนไหวผ่านงานเขียนและบทกวีเพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวของนักศึกษา พวกเขายังคงยึดติดตามเหตุการณ์การเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง แม้กระทั่งเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 (1973) ในไทยก็เป็นที่รับรู้ในหมู่นักศึกษาเวียดนามใต้ที่ถูกจองจำ เล วัน นวย (Lê Văn Nuôi 2012, 233) ได้ประพันธ์บทกลอนจากเรือนจำแสดงความยินดีกับขบวนการนักศึกษาไทยไว้ดังนี้

“สวัสดิ์ประเทศไทย
สวัสดิ์มิตรสหายเยาวชน
สวัสดิ์เหล่าผู้เสียสละเรื่องส่วนตัว
เพื่อเริ่มต้นที่วางเส้นทางเพื่อประชาธิปไตย
ขอสดุดีทุกคนที่ยอมเสียสละเพื่อเกียรติยศนี้
พวกเรากำลังยืนอยู่บนผืนแผ่นดินเวียดนาม
พวกเรามาจากเมืองทางภาคใต้
ส่งคำท้าทายและความสามัคคีไปยังประเทศไทย
ส่งอุดมการณ์ที่ยั่งยืนถาวรไปยังพี่น้อง
เส้นทางยังอีกยาวไกล เท้าก้าวมาเพียงครึ่งทาง
แม้จะต่างแนวทางแต่ก็มีเส้นทางร่วมกัน
พวกเรากำลังเร่งฝีเท้าก้าวไปพร้อมกับพวกท่าน”

หลายครั้งที่กิจกรรมของนักศึกษาถูกมองว่าเป็นการรับคำสั่งจากแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติเวียดนามใต้ แต่ก็เป็นการยากที่จะตัดสินเช่นนั้น เพราะแม้ในกลุ่มนักศึกษาที่เห็นตามแนวทางนั้นก็ยังมีลักษณะยืดหยุ่นที่ไม่เหมือนการเคลื่อนไหวที่จัดรูปแบบตามคำสั่งที่เป็นแบบแผนดังเช่นในเวียดนามเหนือ ความซับซ้อนและอุดมการณ์ทางการเมืองจึงเป็นไปอย่างหลากหลาย

การปะทะทางความคิดระหว่างวัฒนธรรมแห่งชาติและวัฒนธรรมต่างชาติ

การเข้ามาของอเมริกาก็ก่อให้เกิดไหลบ่าของวัฒนธรรมตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมอเมริกันที่เห็นอย่างชัดเจนพร้อมกับการเข้ามาตั้งฐานทัพอเมริกาในเวียดนามใต้ สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตของเยาวชนคนหนุ่มสาวของเวียดนามใต้อย่างมาก ในฐานะที่นักศึกษาเป็นปัญญาชนทำให้เกิดการถกเถียงอย่างหลากหลายต่อประเด็นความเป็นชาตินิยมและการรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาในเวียดนามใต้ ความคิดเห็นที่หลากหลายถูกส่งผ่านในหนังสือพิมพ์ประจำสถาบันของตัวเอง (Tôn Thất Lập 2012) นักศึกษากลุ่มหนึ่งรณรงค์ให้รื้อฟื้นวัฒนธรรมเวียดนามก่อนการเข้ามาของวัฒนธรรมอเมริกัน มีการปลุกจิตวิญญาณความรักชาติและต่อต้านวัฒนธรรมต่างชาติเพราะถือว่าเป็นเหตุทำให้วัฒนธรรมอันดีงามเสื่อมทรามลง ในขณะที่อีกกลุ่มมองว่าการเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติในเวียดนามมีมานานแล้วและชาวเวียดนามสามารถเรียนรู้ที่จะอยู่กับวัฒนธรรมอื่นในโลกได้โดยไม่สูญเสียตัวตนของวัฒนธรรมเวียดนาม เช่น ข้อถกเถียงทางว่าด้วย “ฮิปปี (Hippy)” และการใส่มินิสเกิร์ตของวัยรุ่นเวียดนามใต้ (Thanh Hà 1969)

กลุ่มแรกมองว่าการรับวัฒนธรรมอเมริกันทำให้เกิดปัญหาสังคมโดยเฉพาะในหมู่วัยรุ่น หนังสือพิมพ์เวียดนามหลายฉบับมีการถกเถียงเกี่ยวกับค่านิยมที่เปลี่ยนไปในหมู่คนรุ่นใหม่ ฝ่ายที่ต่อต้านวัฒนธรรมอเมริกันเรียกว่าเป็นวัฒนธรรมดอลลาร์ (dollar culture) วัฒนธรรมเพศ (sexual culture) และ วัฒนธรรมค้าบริการทางเพศ (prostitution culture) (South Vietnam Liberation Youth Union 1971) นอกจากนี้ยังมองว่าความล้นเกินของวัฒนธรรมอเมริกันจะ

ทำให้เยาวชนรุ่นต่อไปอ่อนแอทางวัฒนธรรม (Tin Sàng 1970) โดยเฉพาะพวกฮิปปี้จะคุกคาม การมีอยู่ของวัฒนธรรมเวียดนาม นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมคาวบอยที่ถือว่าอันตรายเพราะกิน ดื่ม สูบบุหรี่ รักสนุกหาความรื่นเริงจนไม่สนใจสังคมซึ่งไม่มีประโยชน์ต่อประเทศชาติ (Dror 2018, 65-70)

สำหรับนักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งกลับคัดค้านว่า “ไม่มีฮิปปี้ที่แท้จริงในหมู่เยาวชนเวียดนาม” เพราะเยาวชนเวียดนามส่วนใหญ่เน้นแบกรับภาระทางสังคมอยู่มากหลายประการ ทั้งต่อ ครอบครัว งานสังคมสงเคราะห์ รวมไปถึงงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน พวกเขาได้แย้ง อีกว่าแม้กระทั่งกลุ่มวัยรุ่นที่เรียกว่าเป็นกลุ่มคาวบอยก็เป็นสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับเยาวชน เวียดนามทั้งหมด (Vietnam Magazine 1968) นอกจากนี้พวกเขาเชื่อว่าฮิปปี้จะไม่นำสังคม เวียดนามได้ไปสู่สถานะสูญสิ้นของวัฒนธรรมเวียดนาม ความสนใจต่อเรื่องฮิปปี้ไม่ได้มีอิทธิพล ต่อชีวิตของเยาวชนเพราะส่วนใหญ่มุ่งไปที่ช่วยงานชุมชนในภารกิจที่เวียดนามได้กำลังสร้างชาติ ผ่านการเป็นอาสาสมัครช่วยงานสังคม (Vietnam Magazine 1968)

รูปที่ 2 การแสดงของนักศึกษาในขบวนการ “คืนอันไม่หลับใหล ร้องเพลงให้ประชาชนฟัง (Những đêm không ngủ, hát cho đồng bào tôi nghe)”

ที่มา: <https://baothuathienhue.vn/van-hoa-nghe-thuat/nhung-dem-khong-ngu-phong-trao-hat-cho-dong-bao-toi-nghe-130283.html>

วัฒนธรรมยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนของกลุ่มนักศึกษาในการสื่อสารกับสังคม ผ่านบทเพลง บทกวี และการแสดงพื้นบ้าน ซึ่งเชื่อว่าจะช่วยเพิ่มจำนวนผู้สนับสนุน กิจกรรมที่ รู้จักกันอย่างกว้างขวางคือ “ร้องเพลงให้ประชาชนฉันฟัง (Hát cho đồng bào tôi nghe)” จัด โดยสหพันธ์นักศึกษาไซ่ง่อน กิจกรรมนี้มีชื่อเต็มว่า “ร้องเพลงให้ประชาชนฉันฟังและฟัง ประชาชนฉันร่วมร้องเพลง (Hát cho đồng bào tôi nghe và nghe đồng bào tôi cùng hát) มีการตั้งกลุ่มศิลปินนักเรียนนักศึกษาไซ่ง่อน (Đoàn Văn nghệ Sinh viên – Học sinh Sài Gòn) จุดประสงค์เพื่อต่อต้านสงครามเวียดนามผ่านศิลปะและการแสดงโดยเน้นให้ยุติ

สงครามและประณามการที่อเมริกาทำให้เกิดสงครามในเวียดนาม (Ton That Lap 2012 ; Ban thương vụ thành đoàn Thành phố Hồ Chí Minh (Tập 2) 2014, 20-26 และ 145-158)

กลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่ต่อต้านวัฒนธรรมอเมริกันยังรณรงค์สร้าง “ยุคสมัยแห่งการรื้อฟื้นวัฒนธรรมเวียดนาม (Vietnamese Cultural Renaissance)” โดยขับร้องบทเพลงการเมือง แสดงละคร และฉายภาพยนตร์เชิงชาตินิยมอีกด้วย ขบวนการทางวัฒนธรรมนี้ยังรณรงค์ให้หญิงสาวชาวเวียดนามมาสวมใส่ชุดอ่าวสาย (áo dài) และปล่อยผมตรงสลวยซึ่งเป็นธรรมเนียมเดิมของเวียดนาม แทนที่วัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากอเมริกาไม่ว่าจะเป็นการสวมกระโปรงสั้น (mini skirt) และการทำผมลอน นอกจากนี้ยังรณรงค์ผ่านการใช้ภาษาโดยหัวหน้านักศึกษาที่พูดภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศสได้ดีก็เลือกที่จะใช้ภาษาเวียดนามในการสื่อสารแทน และยังรณรงค์ให้ขจัดวัฒนธรรมที่กลุ่มนักศึกษาเชื่อว่าทำให้สังคมเวียดนามต่างพร้อย เช่น การคว่ำบาตรนิตยสาร วาบริวของอเมริกัน (Fredrick 1970)

แม้จะมีการต่อต้านและวิพากษ์วิจารณ์จากขบวนการนักศึกษาอย่างหนักหน่วง รัฐบาลเวียดนามใต้ได้พยายามเรียกความนิยมจากประชาชนด้วยการโฆษณาผ่านบทเพลง มีการใช้เพลงร็อคแบบอเมริกาเข้ามาเผยแพร่ในหมู่นักศึกษา นอกจากนี้ยังรณรงค์ให้เข้ามาเป็นทหารในกองทัพเวียดนามใต้เพื่อร่วมรบกับ NLFV และเวียดนามเหนือ แม้จะได้ผลตอบแทนในระยะหนึ่ง ทว่าจากสถานการณ์ของสงครามที่ยืดเยื้อและปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่เรื้อรังทำให้ไม่ได้รับการตอบรับจากประชาชนเท่าที่ควร (Ban thương vụ thành đoàn Thành phố Hồ Chí Minh (tập 2) 2014, 20-26 และ 145-158) เห็นได้ว่าการปะทะกันทางความคิดระหว่างรัฐบาลกับนักศึกษา ตลอดจนระหว่างนักศึกษากับนักศึกษาแสดงให้เห็นว่าการเมืองและความเป็นชาตินิยมของนักศึกษาเวียดนามมีลักษณะที่ลื่นไหลและหลากหลาย

บทสรุป: การเมืองของขบวนการนักศึกษากับความลื่นไหลของชาตินิยม

ตลอดระยะเวลาช่วงสงครามเย็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ครั้งหลังของทศวรรษที่ 1960 แนวคิดและข้อเสนอของนักศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นสังคมและการเมืองมีผลกระทบอย่างมีนัยยะสำคัญต่อโครงสร้างทางสังคมและประเด็นทางการเมืองในเวียดนามใต้ ความหลากหลายทางความคิดของกลุ่มนักศึกษาในเวียดนามใต้แสดงให้เห็นว่าเมื่อเทียบกับเวียดนามเหนือองค์กรนักเรียนนักศึกษาในเวียดนามใต้ยังมีอิสระในการแสดงออกมากกว่าและอยู่ในสังคมที่เปิดกว้างกับการถกเถียงและการหล่อหลอมตัวเองอยู่ไม่มากนักน้อย นอกจากนี้ กลุ่มที่หลากหลายของนักศึกษาแสดงให้เห็นว่าเวียดนามใต้ไม่ได้มีเพียงฝ่ายต่อต้านและสนับสนุนรัฐบาล เพียงแคในขบวนการนักศึกษาก็สะท้อนให้เห็นชัดที่หลายหลายและสถานการณ์ที่ซับซ้อนในหมู่เยาวชนและนักศึกษาเวียดนามใต้ มีตั้งแต่กลุ่มฝ่ายซ้าย กลุ่มที่ทำงานกับรัฐบาล กลุ่มทำงานเพื่อสังคม รวมไปถึงกลุ่มที่ไม่ได้นิยมทั้งในคอมมิวนิสต์และอเมริกา แต่พยายามสร้างแนวทางการรักชาติขึ้นมาอย่างยืนหยุ่น

การแย่งชิงมวลชนนักศึกษาในกลุ่มและองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างสหภาพนักศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัยและองค์กรศาสนาต่าง ๆ ก็พยายามที่จะสร้างอิทธิพลเหนือกลุ่ม

สหภาพนักศึกษา องค์การคริสต์ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อความคิดของนักศึกษาในช่วงรุ่งเรืองที่สุดคือ ช่วงรัฐบาลโง่ดิ่งห์เสียม ทว่าหลังจากนั้นก็ไม่ได้ทำหน้าที่ในการเคลื่อนไหวเพื่อองค์การพุทธที่ขึ้นมา มีบทบาทหลังจากสามารถทำให้โง่ดิ่งห์เสียมพ้นจากอำนาจไปได้ แคนนำนักศึกษาบางคนทำงานร่วมกับ NLFSV และพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามโดยทำงานเคลื่อนไหวในทางลับ บางคนปกปิดสถานะจนกระทั่งวาระสุดท้ายของเวียดนามใต้

นักศึกษามีข้อเรียกร้องในระดับที่แตกต่างกัน มีกลุ่มที่ไม่ต้องการเห็นเวียดนามใต้ถูกทำลายลง แต่ต้องการให้ยุติการใช้ความรุนแรงและการสู้รบ ส่วนนักศึกษาอีกกลุ่มมุ่งเน้นการทำงานเพื่อสังคมและมีการทำงานเป็นสมาคมซึ่งถูกวางรากฐานมาตั้งแต่สมัยโง่ดิ่งห์เสียม แม้กระทั่งปลายทศวรรษ 1960 จนกระทั่งช่วงท้ายของสงครามเวียดนามก็พบว่าเยาวชนจำนวนมากถูกเรียกตัวให้ไปใช้ทำงานเพื่อสังคมจากทั้งโรงเรียน กลุ่มศาสนา และชมรมพัฒนาสังคมต่าง ๆ ไม่เพียงเท่านั้นองค์การศาสนาพุทธและคริสต์ และครอบครัวทหารตำรวจต่างก็มีกลุ่มลูกเสือเนตรนารี ที่ไปทำงานในค่ายผู้ลี้ภัย นักเรียนและนักศึกษาเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญในการระดมทุนให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ดำรงชีวิตต่อไปได้ ช่วยสร้างบ้านและซ่อมถนน (Van Nguyen Marshall 2017) สิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะสำคัญที่พิสูจน์ให้เห็นความคลุ้มคลั่งของพื้นที่แสดงออกทางการเมืองซึ่งมีอยู่อย่างหลากหลาย

ประเด็นที่น่าสนใจคือความคิดที่อยู่เบื้องหลังของขบวนการนักศึกษาซึ่งมาจากพื้นฐานทางการศึกษาที่เวียดนามใต้ค่อนข้างเปิดให้นักศึกษาได้เรียนรู้และรับเอาแนวคิดที่หลากหลายมาใช้เป็นแนวทางในการเคลื่อนไหวและสร้างเป้าหมายให้สอดคล้องกับอุดมการณ์การเคลื่อนไหวไม่ว่าจะเป็นฝ่ายมีแนวทางการเคลื่อนไหวแบบฝ่ายซ้ายซึ่งยึดแนวทางตามแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติเวียดนามใต้ และกลุ่มที่เชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยของเวียดนามใต้แต่เพียงต้องการออกมาต่อต้านรัฐบาลทหารและผู้นำอำนาจนิยมเท่านั้นไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยของโง่ดิ่งห์เสียมในยุคสาธารณรัฐที่ 1 และเหงวียนวันเถียวในยุคสาธารณรัฐที่ 2 ของเวียดนามใต้ นอกจากนี้บริบทของสงครามเย็นยังส่งผลต่อความคิดของขบวนการนักศึกษาอย่างมากเนื่องจากสังคมเวียดนามใต้ต้องเผชิญกับภาวะที่รัฐบาลไร้เสถียรภาพ มีลักษณะอำนาจนิยมและประชาชนต้องประสบผลกระทบที่เป็นภาวะทุกข์เข็ญจากสงคราม ภาวะที่รัฐบาลเวียดนามใต้ไม่สามารถจัดการปัญหาความไม่มั่นคงภายในทั้งทางการเมืองและปัญหาสังคมทำให้เป็นแรงขับเคลื่อนต่อขบวนการนักศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท

ความเป็นชาตินิยมในหมู่นักศึกษาเวียดนามใต้จึงมิใช่การจำกัดกรอบเพียงแค่การต่อต้านรัฐบาลและอเมริกา ทว่ายังหมายรวมถึงการพยายามสร้างชาติภายใต้สภาวะสงครามและสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยความระแวงของรัฐบาล ซึ่งมาตรการรุนแรงที่รัฐบาลเวียดนามใต้ใช้กับนักศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจับผู้ต้องสงสัยว่าจะเป็นคอมมิวนิสต์ โดยให้สิทธิแก่ตำรวจและทหารในการสืบค้นทำให้หลายครั้งมีความผิดพลาดและเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการดึงเอามวลชนนักศึกษาให้ไปเข้าร่วมกลุ่มต่อต้านรัฐบาลมากขึ้น นอกจากนี้นักศึกษาที่เป็นนักกิจกรรมที่อาจไม่เข้าร่วมกับกลุ่มต่อต้านรัฐบาลและทำงานกับอเมริกาก็มีความเสี่ยงที่จะถูกกดดันจากฝ่ายต่อต้านรัฐบาลอีกด้วย (Van Nguyen Marshall 2017) ทั้งนี้การเคลื่อนไหวของขบวนการนักเรียนนักศึกษาเวียดนามใต้ถือว่าประสบความสำเร็จในแง่ของการเป็นหัวหอกในการ

เรียกร้องและต่อรองทางการเมืองกับรัฐบาลทหาร ในขณะที่เดียวกันก็ประสบความล้มเหลวในแง่ การสานต่ออุดมการณ์ประชาธิปไตยของนักศึกษาบางกลุ่มเพราะในที่สุดแล้วเมื่อรัฐบาล เวียดนามได้แพ้สงครามให้กับเวียดนามเหนือก็ทำให้บทบาทของนักศึกษาในแง่ของการเป็น ขบวนการเคลื่อนไหวอิสระมาถึงจุดอวสาน

นับตั้งแต่ ค.ศ. 1975 เป็นต้นมาขบวนการนักเรียนและนักศึกษาเวียดนามก็ เปลี่ยนไป ปัจจุบันไม่มีการร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มนักเรียนนักศึกษาอีกเนื่องด้วย ระบบโครงสร้างทางการเมืองซึ่งคุมโดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่เป็นไปอย่างเข้มข้น พรรค คอมมิวนิสต์เข้ามาจัดการดูแลคนรุ่นใหม่ภายใต้สหภาพเยาวชนเวียดนาม (Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam) การวางโครงสร้างที่รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์ได้ผลิตคนของพรรค คอมมิวนิสต์ทำให้สามารถสอดส่องความเคลื่อนไหวและยังมีนโยบายคัดเลือกคนที่มีแว้วว่าจะ เป็นหัวหน้านักเรียนนักศึกษาได้ให้การสนับสนุนจากพรรคคอมมิวนิสต์ในการเป็นผู้นำและ เป็นสมาชิกพรรคต่อไป สิ่งเหล่านี้ทำให้ในยุคหลังรวมชาตินั้นขบวนการนักศึกษาเวียดนามได้ที่ เคยมีอยู่หลายกลุ่มและหลากหลายแนวทางอย่างที่ปรากฏในยุคสงครามเย็นอ่อนแอลงในที่สุด เพราะถูกแทนที่จากขบวนการใหม่ที่ดูแลและชี้นำโดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเป็นหลัก ซึ่ง กิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นนโยบายที่สอดคล้องกับการดำเนินงานของพรรคฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำงานสาธารณประโยชน์เป็นหลัก

งานวิจัยชิ้นนี้ยังสามารถใช้ต่อยอดในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขบวนการนักศึกษาในประเทศ อื่น ๆ ในเชิงเปรียบเทียบทั้งที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันกับงานวิจัยนี้โดยเป็นการศึกษาเชิง เปรียบเทียบในบริบททางการเมืองหรือสังคมโลกและในประเทศนั้น ๆ ว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร นอกจากนี้ยังสามารถศึกษาถึงประเด็นว่าด้วยความคิดของขบวนการนักศึกษาใน สังคมประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกว่ามีที่มาและเบื้องหลังทางความคิดที่ก่อรูปก่อร่างอย่างไรจึงนำไปสู่ การเคลื่อนไหวดังกล่าว สำหรับในส่วนของเวียดนามเองก็ยังสามารถต่อยอดประเด็นศึกษาว่า ด้วยบทบาทของนักศึกษาของเวียดนามในปัจจุบันว่าเป็นไปในลักษณะใดได้อีกด้วยซึ่งจะยิ่งทำ ให้เข้าใจถึงปัจจัยและบริบทที่ทำให้ขบวนการนักศึกษามีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปจากที่เกิดขึ้น ในยุคสงครามเย็น

References

- American Youth for a Just Peace. 1970. "The NSA "Peace Treaty" Versus The People: An Analysis of A Political Fraud." *National Peace Action Coalition (NPAC) and Peoples Coalition for Peace & Justice (PCPJ): Hearings Before the Committee on Internal Security, House of Representatives, Ninety-second Congress, First Session.* United States, Committee on international Security.
- Ban thương vụ thành đoàn Thành phố Hồ Chí Minh và Câu lạc bộ Truyền thống Thành Đoàn. 2014.*Chúng ta đã đứng dậy: Truyền thống Phong trào Sinh viên S*

- ài Gòn-Gia Định, 1954-1975 (Tập 1). T.P. Hồ Chí Minh: Nhà Xuất Bản Trẻ.
Ban thương vụ thành đoàn Thành phố Hồ Chí Minh và Câu lạc bộ Truyền thống Thành Đoàn. 2014. *Chúng ta đã đứng dậy: Truyền thống Phong trào Sinh viên Sài Gòn-Gia Định, 1954-1975 (Tập 2)*. T.P. Hồ Chí Minh: Nhà Xuất Bản Trẻ.
- Barker, Colin. 2008. "Some Reflections on Student Movements of the 1960s and Early 1970s." *Revista Crítica de Ciências Sociais*, 81 (Junho): 43-91. <https://doi.org/10.4000/rccs.646>
- Catton, Philip E. 2002. *Diệm's Final Failure: Prelude to America's War in Vietnam*. Kansas: University Press of Kansas.
- Chapman, Jessica M. 2013. *Cauldron of Resistance: Ngô Đình Diệm, the United States, and 1950s Southern Vietnam*. Ithaca and London: Cornell University Press. <https://doi.org/10.7591/cornell/9780801450617.001.0001>
- Chính Luận. 1967. "Thanh niên sinh năm 1947 phải trình diện nhập ngũ." *Chính Luận*. January 5, 1967.
- Christiansen, Samantha and Scarlett, Zachary A. 2013. *The Third World in the Global 1960s*. New York: Berghahn Books. <https://doi.org/10.3167/9780857455734>
- DeGroot, Gerard J. 1998. *Student Protest: The Sixties and After*. New York: Addison Wesley Longman.
- Dror, Olga. 2018. *Making Two Vietnams : War and Youth Identities, 1965-1975*. New York : Cambridge University Press, 2018. <https://doi.org/10.1017/9781108556163>
- Eaton, David C. 1971. "Education as an Aspect of Development: South Vietnam." *Southeast Asia, An International Quarterly*, Vol. I, No. 3 (Summer): 257-274
- Fear, Sean. 2016. "The Rise and Fall of the Second Republic: Domestic Politics and Civil Society in U.S.-South Vietnamese Relations, 1967-1971." PhD diss., Cornell University.
- Fredrick, Cynthia. 1970. "Vietnamese Students, War and Peace." *The Harvard Crimson*. December 1, 1970. <http://www.thecrimson.com/article/1970/12/1/vietnamese-students-war-and-peace-pi/>
- Goscha, Christopher. 2016. *The Penguin History of Modern Vietnam*. Great Britain : Allen Lane.
- Harrison, Benjamin T. 2008. "Roots of the Anti-Vietnam War Movement." *Studies in Conflict & Terrorism* 16 (2): 99-111. <https://doi.org/10.1080/10576109308435923>
- Hoàng Thanh Văn. 1969. "Lời Kêu Cứu Của Những Người Trẻ Tuổi," *Tin Sáng*, September 19, 1969.
- Huynh Tan Mam. 1971. "A Letter from Huynh Tan Mam, Chairman of the National Student Union of Viet-Nam, sent to the students of the United States." The Vietnam Center & Sam Johnson Vietnam Archive. May 8, 1971.
- Indochina Peace Campaign. (1974). "Deportations Threaten Vietnamese Students: An Indochina Peace Campaign Report." The Vietnam Center & Sam Johnson

- Vietnam Archive. August 29, 1974.
- International Rescue Committee. 1963. "American Group Suspends Aid to Vietnamese University." The Vietnam Center & Sam Johnson Vietnam Archive. August 24, 1963.
- Kalb, Barry. 1970. "Student Group to Seek 'Pact' With Vietnamese," *Washington Star*, August 17, 1970.
- Lê Văn Nuôi. 2012. *Sài Gòn dậy mà đi: Phong trào đấu tranh giành tự do, dân chủ và độc lập dân tộc của thanh niên-sinh viên-học sinh Sài Gòn thời kỳ 1965-1975*. TP. Hồ Chí Minh: Nhà Xuất Bản Trẻ.
- Liberation Press Agency (Clandestine). 1971. "L.P.A. Lists December Incidents of Student Protest." *Liberation Press Agency (Clandestine)*. January 5, 1971.
- Liberation Radio (Clandestine). 1971. "NLF Student Unions Call on Youth to Lead Urban Revolutionary Forces." January 6, 1971.
- Liberation Radio [Clandestine]. 1974. "Liberation College, Highschool Groups' Student Day Appeal." *Liberation Radio [Clandestine]*. January 10, 1974.
- Liberation Radio Clandestine. 1971. "Liberation Radio Scores South Viet-Nam's First International Rock Music Festival Held to Benefit Families of Killed Soldiers." *Liberation Radio Clandestine*. May 29, 1971.
- Liberation Radio. 1974. "Le Van Huan Hails Struggle of Southern Students, Intellectuals." *Liberation Radio*. October 29, 1974.
- London, Jonathan D. 2011. *Education in Vietnam*. Singapore : Institute of Southeast Asian Studies.
- Lucks, Daniel S. 2014. *Selma to Saigon: The Civil Rights Movement and the Vietnam War*. Lexington: The University Press of Kentucky.
<https://doi.org/10.5810/kentucky/9780813145075.001.0001>
- Marr, David G. 1966. "Political Attitudes and Activities of Young Urban Intellectuals in South Viet-Nam." *Asian Survey* 6 (5 May): 249-63.
<https://doi.org/10.2307/2642535>
- Marr, David G. 1995. *Vietnam: State, War, Revolution, 1945-1946*. Berkeley: University of California Press.
- Miller, Edward. 2013. *Misalliance: Ngô Đình Diệm, the United States, and the Fate of South Vietnam*. Massachusetts: Harvard University Press.
<https://doi.org/10.4159/harvard.9780674075320>
- Morragnetwong Phumplab. 2016. "Annual Academic Conference, Department of Philosophy, Faculty of Arts, Silpakorn University." In *Reforming the Teaching of History: Crisis or Opportunity for the Vietnamese Education System*, 275-320. Nakhon Pathom, Thailand: Silpakorn University. (in Thai)
- Nguyen-Marshall, Van. 2015. "Student Activism in Time of War: Youth in the Republic of Vietnam, 1960s-1970s." *Journal of Vietnamese Studies* 10 (2): 43-81. <https://doi.org/10.1525/vs.2015.10.2.43>
- Nguyen-Marshall, Van. 2017. "South Vietnam Had an Antiwar Movement, Too," in *The New York Times*, September 15, 2017.

- Nhan Dan. 1974. "Struggling Students in South Lauded on National Student Day." *Hanoi Radio*, January 9, 1974.
- Pelly, Patricia M. 2002. *Postcolonial Vietnam: New Histories of the National Past*. Durham, N.C. : Duke University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv11smw24>
- Quân Đội Nhân Dân. 1970. "Hanoi Supports Student Unrest in South Vietnam." *Quân Đội Nhân Dân*, June 15, 1970.
- Seth, Jacob. 2004. *America's Miracle Man in Vietnam: Ngo Dinh Diem, Religion, Race, and U.S. Intervention in Southeast Asia*. Durham : Duke University Press. <https://doi.org/10.1215/9780822386087>
- Seth, Jacob. 2006. *Cold War Mandarin: Ngo Dinh Diem and the Origin of America's War in Vietnam, 1950-1963*. Lanham, Md. : Rowman&Littlefield Publishers.
- South Vietnam Liberation Youth Union. 1971. "Vietnam Letter to U.S. Demonstrators." *Liberation Radio (Clandestine)*, April 22, 1971.
- Southerland, Daniel. 1970. "U.S. and Viet Students Shape "Peace Treaties." The Vietnam Center& Sam Johnson Vietnam Archive. October 12, 1970.
- Students of the Joint Universities of Saigon, Hue, Van Hanh, and Can Tho. 1970. "South Vietnamese Students' Declaration on the Five-point Proposal of President Nixon." October 18, 1970.
- Taylor, Keith W. 2013. *A History of the Vietnamese*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Thanh Hà. 1969. "Phụ-nữ Việt-Nam với chiếc Mini Jupe." *Tin Sáng*. September 10, 1969.
- The New York Times. 1970. "Ngo Vinh Long: Vietnamese Students and the Center." *The New York Times*. July 16, 1970.
- The South Vietnam Liberation Students Association Central Committee and the South Vietnam Liberation Pupils Central Committee. 1972. "NLF Student Fronts Urge Youths to Refuse to Serve in ARVN." January 5, 1972.
- Tin Sáng. 1968. "Cựu sinh viên Sự Phạm yêu cầu lập ủy ban điều tra về vụ gian lận thi cử." *Tin Sáng*. September 13, 1968.
- Tin Sáng. 1969. "Tổng hội sinh viên VN điện cho S.V. Mỹ chúc thành công." *Tin Sáng*, October 16, 1969.
- Ton That Lap. 2012. "Vi sao hát cho đồng bào tôi nghe." *BBC*. December 11, 2012. http://www.bbc.co.uk/vietnamese/culture_social/2012/12/121211_tonthatlap_vn_music.shtml
- Tran Buu Khiem. 1969. "VC Student Leader Praises Antiwar Activities of American Youth." *Nhân Dân*, October 13, 1969.
- Tuan Hoang. 2013. "Ideology in Urban South Vietnam, 1950-1975." PhD diss., University of Notre Dame.
- Viet-Nam Bulletin. 1970. "President Thieu Issues Statement on Students' Problem." *Viet-Nam Bulletin*. July 13, 1970.
- Vietnam Magazine. 1968. "No Real 'Hippies' Here Vietnam's Youth." *Vietnam Magazine*, I (2), 1968.
- Vu, Tuong, and Fear, Sean. 2019. *The Republic of Vietnam, 1955-1975: Vietnamese*

Perspectives on Nation Building. Ithaca: Cornell University Press.

<https://doi.org/10.7591/cornell/9781501745126.001.0001>

Westad, Odd Arne. 2007. *The Global Cold War: Third World Interventions and the Making of Our Times*. New York: Cambridge University Press.

Zewde, Bahru. 2014. *The Quest for Socialist Utopia: The Ethiopian Student Movement c.1940-1974*. Suffolk: Boydell & Brewer.

<https://doi.org/10.1515/9781782042600>